

Inovovaný školský vzdelávací program

pre 1. stupeň ZŠ – ISCED 1

ŠKOLA PRE KAŽDÉHO – ŠKOLA PRE VŠETKÝCH

Obsah

Úvodné identifikačné údaje	6
1 Ciele výchovy a vzdelávania	9
2 Stupeň vzdelania	9
3 Profil absolventa	9
4 Vzdelávacie oblasti a prierezové témy	10
4.1 Vzdelávacie oblasti.....	10
4.1.1 Jazyk a komunikácia	11
4.1.2 Matematika a práca s informáciami	11
4.1.3 Človek a príroda.....	11
4.1.4 Človek a spoločnosť.....	12
4.1.5 Človek a hodnoty	12
4.1.6 Človek a svet práce.....	13
4.1.7 Umenie a kultúra	13
4.1.8 Zdravie a pohyb	13
4.2 Prierezové témy.....	14
5 Vzdelávacie štandardy	18
6 Rámcové učebné plány	19
6.1 Učebný plán pre ISCED1	19
7 Osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno- vzdelávacími potrebami v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania	20
7.1 Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením	23
7.2 Výchova a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.....	58
8 Charakteristika odboru vzdelávania a jeho dĺžka.....	59
9 Forma výchovy a vzdelávania	59
10 Vyučovací jazyk	59
11 Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov.....	60

Úvodné identifikačné údaje

Inovovaný školský vzdelávací program pre 1. stupeň ZŠ

Vzdelávací program

Stupeň vzdelania: **ISCED 1**

Dĺžka štúdia: **štyri roky**

Vyučovacia jazyk: **slovenský**

Študijná forma: **denná**

Druh školy: **štátna**

Predkladateľ: **Základná škola**

Názov školy: **Základná škola, Topoľová 8, Nitra**

Adresa: **Topoľová 8, 94901 Nitra**

IČO: **37865307**

Riaditeľ školy: **Mgr. Darina Lyžičiarová**

Koordinátor pre tvorbu ŠVP: **PaedDr. Miroslava Košťálová**

Ďalšie kontakty: **037/6410030-34**

Zriaďovateľ: **Mesto Nitra**

Adresa: **Štefánikova 60, Nitra**

Kontakty: **037/6502111**

Rok, miesto vydania: **júl 2015, Nitra**

Platnosť dokumentu od: **1.9.2022**

Podpis riaditeľa:

Identifikačné údaje:

Názov a adresa školy	Základná škola, Topoľová 8, 94901 Nitra
Názov inovovaného školského vzdelávacieho programu	ŠKOLA PRE KAŽDÉHO – ŠKOLA PRE VŠETKÝCH
Stupeň vzdelania	ISCED 1 – Primárne vzdelávanie
Dĺžka štúdia	4 roky
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský
Druh školy	štátna
Dátum schválenia iŠkVP	25. august 2022
Miesto vydania	Základná škola, Topoľová 8, Nitra
Platnosť iŠkVP	01. september 2022

Kontakty pre komunikáciu so školou:

Titul, meno, priezvisko	Pracovná pozícia	Telefón	e-mail	Iné
Mgr. Darina Horváthová	Riaditeľka	037/6410031	riaditel@zstopolova.sk	
Mgr. Mária Lukáčsová	Zástupkyňa riaditeľky	037/6410032	lukacsova@zstopolova.sk	
Mgr. Martina Csandová	Zástupkyňa riaditeľky	037/6410031	csandova@zstopolova.sk	
Mgr. Martina Tulipánová	Výchovná poradkyňa	037/6410030	tulipanova@zstopolova.sk	
Helena Lobotková	Vedúca ŠJ	037/7331140	skolskajedalentopolova@post.sk	

Zriaďovateľ: Mesto Nitra
Štefánikova 60
949 01 Nitra
Tel.: 037 6502111

V Nitre dňa 18. 08. 2022

Mgr. Darina Lyžičiarová
riaditeľka školy

Vytváranie uvedených kognitívnych činností možno všeobecne zhrnúť najmä do týchto oblastí výchovy a vzdelávania:

- rozvíjať schopnosti žiakov vedieť a chcieť sa učiť;
- posilňovať sebadôveru žiakov v riešení problémov, ktoré sú spojené s učením;
- viesť žiakov k aktívnemu občianstvu;
- podieľať sa na vymedzovaní hodnôt slušného a morálneho človeka.

1 Ciele výchovy a vzdelávania

Ciele výchovy a vzdelávania predstavujú spoločný základ pre konkretizované predmetové ciele a špecifické ciele prierezových tém, ktoré sa majú vzdelávaním naplniť. Na 1. stupni sa vyvážené venuje pozornosť nielen kognitívnym a intelektuálnym aspektom vzdelávania, ale rovnocenne aj sociálnemu a emocionálnemu rozvoju žiakov. Uvedené hľadisko sa premieta do všeobecných cieľov vzdelávania:

- vytvárať u žiakov základy gramotností prostredníctvom rozvíjania kľúčových kompetencií;
- poskytovať každému žiakovi mnohostranné možnosti na vlastné objavovanie a skúmanie najbližšieho sociálneho, prírodného a kultúrneho prostredia;
- viesť žiakov k poznávaniu a postupnému využívaniu svojich individuálnych predpokladov a efektívnych spôsobov vlastného učenia sa;
- rozvíjať kognitívne schopnosti žiakov aktívnym riešením problémov samostatne aj v skupinách a vytvoriť tak u nich základy pre tvorivé a kritické myslenie;
- rozvíjať sociálne kompetencie a podporovať prosociálne správanie žiakov;
- viesť žiakov k zodpovednému aktívnemu prístupu k ochrane a upevňovaniu svojho zdravia;
- viesť žiakov k uplatňovaniu svojich práv, plneniu svojich povinností a rešpektovaniu práv iných ľudí.

2 Stupeň vzdelania

Primárne vzdelanie žiak získa úspešným absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre prvý stupeň základnej školy, žiak s mentálnym postihnutím absolvovaním posledného ročníka základnej školy. Dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie s doložkou.

3 Profil absolventa

Absolvent primárneho vzdelávania má osvojené základy čitateľskej, pisateľskej, matematickej, prírodovednej, kultúrnej a mediálnej gramotnosti, ktoré sa budú postupne rozvíjať v rámci nižšieho stredného stupňa vzdelávania.

Na veku primeranej úrovni disponuje nasledujúcimi kľúčovými kompetenciami:

- pozná a uplatňuje účinné techniky učenia sa;
- vyjadruje sa súvisle písomnou aj ústnou formou, v materinskom, štátnom jazyku;
- rozumie najzákladnejším slovným spojeniam v anglickom jazyku a dokáže ich používať;

- využíva základné matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách;
- vie používať vybrané informačné a komunikačné technológie pri učení sa, pozná riziká spojené s využívaním internetu a médií;
- získa základy uplatňovania kritického myslenia pri práci s informáciami;
- dokáže aplikovať osvojené prírodovedné a spoločenskovedné poznatky vo svojej činnosti, v starostlivosti o seba a druhých;
- rozpozná v škole a vo svojom najbližšom okolí určitý problém, premýšľa o jeho príčinách a vie navrhnúť riešenie podľa svojich vedomostí a skúseností;
- váži si seba i druhých, dokáže ústretovo komunikovať a spolupracovať;
- správa sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám;
- má vzťah ku kultúrno-historickému dedičstvu, ľudovým tradíciám a umeniu, s ktorými sa stretáva vo svojom živote;
- dokáže byť tolerantný, snaží sa pochopiť druhého, pozná a toleruje jeho kultúru, tradície, spôsob života;
- uvedomuje si, že má svoje práva a povinnosti, rešpektuje práva iných.

K rozvoju kompetencií prispieva celý vzdelávací obsah, organizačné formy a metódy výučby, podnetné sociálno-emočné prostredie školy, rôzne aktivity uskutočňované v škole, ale aj v mimovyučovacej a mimoškolskej činnosti.

4 Vzdelávacie oblasti a prierezové témy

4.1 Vzdelávacie oblasti

Vzdelávacie oblasti sú okruhy, do ktorých patrí problematika príbuzných vyučovacích predmetov. Zabezpečujú nadväznosť a previazanosť obsahu jednotlivých vyučovacích predmetov patriacich do konkrétnej oblasti. Umožňujú rozvíjanie medzipredmetových vzťahov.

Tab.1 Vzdelávacie oblasti a príslušné predmety pre iŠkVP pre 1. stupeň základnej školy

VZDELÁVACIA OBLASŤ	VYUČOVACIE PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	Slovenský jazyk a literatúra Cudzí jazyk, úroveň A1 – anglický
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	Matematika Informatika
ČLOVEK A PRÍRODA	Prvouka Prírodoveda
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	Prvouka Vlastiveda
ČLOVEK A HODNOTY	Etická výchova Náboženská výchova Evanjelická cirkev a. v., Katolícka cirkev, Pravoslávna cirkev
ČLOVEK A SVET PRÁCE	Pracovné vyučovanie
UMENIE A KULTÚRA	Hudobná výchova Výtvarná výchova
ZDRAVIE A POHYB	Telesná a športová výchova

4.1.1 Jazyk a komunikácia

Vzdelávaciu oblasť Jazyk a komunikácia tvoria učebné predmety zahrnuté do dvoch skupín, a to **vyučovací jazyk – slovenský jazyk a literatúra a cudzí jazyk**.

Spoločným menovateľom oblasti je jazyk, ktorý sa chápe ako potenciálny zdroj osobného a kultúr-neho obohatenia človeka, ako nástroj myslenia a komunikácie a ako prostriedok vyjadrovania emócií. Vzdelávanie preto vedie k vnímaniu a postupnému osvojovaniu si jazyka ako bohatého mnohotvárneho prostriedku na získavanie a odovzdávanie informácií, k zvyšovaniu jazykovej kultúry ústnych i písomných jazykových prejavov žiakov a k rozvíjaniu čitateľských kompetencií zameraných na príjem textu (čítanie, deklamácia, počúvanie), jeho analýzu a hodnotenie.

Špecifickou zložkou vyučovacích jazykov a druhého jazyka je literatúra, ktorej základom je postupné rozvíjanie čitateľských kompetencií od úrovne naivného čitateľa k čítaniu s porozumením.

Podstatou oblasti je súhrn predmetových kompetencií, ktoré umožňujú výrazne posilniť komunikačno-zážitkový model vyučovania a naopak oslabujú tendenciu obsiahnuť školskú podobu vedných disciplín.

4.1.2 Matematika a práca s informáciami

Matematika na 1. stupni základnej školy rozvíja u žiakov matematické myslenie, ktoré je potrebné pri riešení rôznych problémov v každodenných situáciách, pripravuje ich na samostatné získavanie a aplikáciu poznatkov. Na veku primeranej úrovni rozvíja logické a kritické myslenie žiakov, ich schopnosť analyzovať a syntetizovať, hľadať vhodné stratégie riešenia problémových úloh (aj v spolupráci v skupine) a overovať ich v praxi. Vedie k presnému vyjadrovaniu myšlienok a postupov a ich zaznamenaniu vo formálnych zápisoch, ktoré slúžia ako všeobecný prostriedok komunikácie.

Systematické základné vzdelanie v oblasti informatiky a využitia jej nástrojov umožní všetkým žiakom na 1. stupni získať základy digitálnej gramotnosti. Cieľom je zoznámiť sa s používaním počítača a možnosťami jeho využitia v každodennom živote. Prostredníctvom aplikácií primeraných veku žiaci získajú základné zručnosti v používaní počítača. Využitím vhodných tém z ostatných predmetov sa zoznámia s možnosťami kreslenia, tréningovania počítania, písania a ďalšími najtypickejšími druhmi aplikácií.

4.1.3 Človek a príroda

Vzdelávacia oblasť Človek a príroda obsahuje problematiku vzdelávania spojenú so skúmaním prírody. V tejto oblasti žiaci dostávajú príležitosť poznávať prírodu ako systém, ktorého súčasťou sú vzájomné premeny. Na takomto poznaní je založené aj pochopenie dôležitosti prírodnej rovnováhy pre existenciu živých sústav, vrátane človeka. Prírodovedné predmety svojím činnostným a bádateľským charakterom výučby umožňujú žiakom hlbšie porozumieť zákonitostiam prírodných procesov, a tým si uvedomovať aj užitočnosť prírodovedných poznatkov a ich aplikáciu v praktickom živote.

Cieľom vzdelávania prostredníctvom obsahu tejto oblasti je porozumieť prírodným aspektom vplývajúcim na život človeka a vedieť vysvetliť prírodné javy vo svojom okolí, zaujímať sa o prírodu a dianie v nej, získavať informácie o prírode a jej zložkách nielen z rôznych zdrojov, ale najmä prostredníctvom vlastných pozorovaní a experimentov.

Postupné objavovanie sveta žiakmi je predmetom prírodovedy, ale aj prvouky prostredníctvom jej prírodovednej časti.

4.1.4 Človek a spoločnosť

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť obsahuje problematiku spojenú s postupným utváraním predstáv o priestore (bezprostredné miesto života) a čase (ročné obdobie, historické obdobie). Žiaci sa oboznamujú so spoločenským prostredím. Všímajú si svoje okolie, ľudí, kultúru, históriu, a to všetko vo vzájomných väzbách. Vytvára sa v nich záujem o krásy prírody, aj ľudské diela v blízkom či vzdialenejšom okolí. V tomto veku sú žiaci prirodzene zvedaví, hľadajú príčiny fungovania spoločnosti. Postupné oboznamovanie sa so spoločenskými javmi sa realizuje spôsobom, ktorý u žiakov rozvíja aj procesúlnu stránku objavovania a skúmania. Dôležité je, aby žiak vnímal zmeny vo svojom okolí, pochopil ich a snažil sa ich vysvetliť.

Výučba je postavená na pozorovacích a výskumných aktivitách, ktorých cieľom je riešenie problémov na základe osobných skúseností žiakov a úrovne ich kognitívnych schopností. Vzdelávacie činnosti sú zamerané na podnecovanie zvedavosti a skúmanie javov v bezprostrednom okolí žiaka. Postupné objavovanie sveta žiakmi je predmetom nielen vlastivedy, ale aj prvouky (spoločenskovedná časť). Vytvorenie spoločného predmetu, spájajúceho prírodovednú a spoločenskovednú zložku, však podporuje také tematické aktivity, v ktorých sa rozvíjajú vedomosti a spôsobilosti v oboch vzdelávacích oblastiach.

4.1.5 Človek a hodnoty

Hlavnou úlohou tejto vzdelávacej oblasti je aktívne sa podieľať na formovaní osobnosti žiakov s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a univerzálne ľudské hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale účinne podporuje pochopenie a zvnútornenie mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade.

Obsah vzdelávacej oblasti Človek a hodnoty sa v primárnom vzdelávaní realizuje v povinnej voľiteľných vyučovacích predmetoch etická výchova alebo náboženská výchova.

Predmet etická výchova sa zameriava na výchovu k prosociálnosti. Zvlášť dôležité na tomto stupni vzdelávania je venovať potrebný čas rozvíjaniu sebaúcty žiakov a úcty k iným, rozvoju sociálnych zručností orientovaných na interpersonálne vzťahy žiakov a na zvyšovanie ich odolnosti voči negatívnym sociálno-patologickým, či amorálnym vplyvom, ktoré stále viac zasahujú nižšie vekové kategórie žiakov.

Základným cieľom predmetu náboženská výchova je pomôcť žiakovi zodpovedne myslieť, emocionálne sa prejavovať a správať vzhľadom na osobne žité náboženstvo a vieru. Predmet napomáha rozvíjať vzťah k Bohu, reflektuje otázku významu sveta, zmyslu a hodnoty života a noriem konania človeka a dáva odpoveď na základe zjavenia a viery cirkvi. Umožňuje urobiť osobné rozhodnutia vo vzťahu k iným konfesiam a náboženstvám, podporuje pochopenie a toleranciu voči rozhodnutiam druhých. Motivuje k osobnému náboženskému životu a k

zodpovednému konaniu v cirkvi a v spoločnosti.

4.1.6 Človek a svet práce

V primárnom vzdelávaní vzdelávacia oblasť obsahuje návrhy pracovných činností a pracovných postupov, ktorými sú žiaci vedení k získaniu základných zručností z rôznych oblastí ľudskej práce.

Do vzdelávacej oblasti patrí vyučovací predmet pracovné vyučovanie, ktorý sa zameriava na vytváranie praktických pracovných návykov žiakov, čím sa dopĺňa ich základné vzdelanie. Žiaci sa tak stretávajú s dôležitou zložkou nevyhnutnou pre uplatnenie sa človeka v reálnom živote a na trhu práce. Spoznávajú a využívajú technické materiály, konštruujú, spoznávajú základy stravovania a prípravy jedál, ľudové tradície a remeslá, povolania a získavajú prvé skúsenosti zo sveta práce.

4.1.7 Umenie a kultúra

Vzdelávacia oblasť vytvára priestor pre pochopenie významu kultúry a umenia v živote človeka a spoločnosti. Učí žiaka vnímať a chápať hodnoty umenia, kultúry a kultúrnej tradície a vyjadrovať sa rôznymi umeleckými prostriedkami vizuálneho, dramatického, hudobného umenia, písaného a hovoreného slova. Primerane veku formuje samostatné a zodpovedné postoje žiakov k súčasnej kultúrnej ponuke, rozvíja ich kritické myslenie najmä vo vzťahu k masmédiám. Prostredníctvom tematických celkov zameraných na kultúrnu tradíciu a dedičstvo sa žiak oboznamuje s kultúrnou tradíciou svojho regiónu, národa, krajiny, čím sa u neho rozvíja povedomie kultúrnej identity, ale súčasne aj interkultúrne kompetencie.

V primárnom vzdelávaní je cieľom kontinuálne rozvíjať vrodené a prirodzené predpoklady žiakov a pozitívne stimulovať sklony k hravosti a spontánnosti. Obsah vzdelávacej oblasti je realizovaný prostredníctvom vyučovacích predmetov výtvarná a hudobná výchova. Výtvarná výchova vedie žiaka k spoznávaniu súčasného umeleckého vyjadrovania sveta, vizuálnej kultúry a kultúrnej tradície svojho regiónu, národa a krajiny. Obsah predmetu je členený do tematických celkov, ktoré kladú dôraz na rozvoj predstavivosti a fantázie, pozorovacích a vyjadrovacích schopností a zručností pri práci s nástrojmi a materiálmi. Prostredníctvom tvorivých výtvarných činností a aktivít žiak získava príležitosti na uplatnenie fantázie a predstavivosti, a tým aj priestor pre vlastnú sebarealizáciu. Hudobná výchova prostredníctvom hudobných činností rozvíja základné hudobné kompetencie žiaka a usiluje sa o vytvorenie kladného vzťahu k hudbe a hudobnému umeniu.

4.1.8 Zdravie a pohyb

Vzdelávacia oblasť poskytuje v primárnom vzdelávaní žiakom priestor na pohybové vyjadrenie sa a osvojenie si základných pohybových zručností, využitelných v pohybových aktivitách vo voľnom čase. Oblasť sa zameriava na základné informácie súvisiace so zdravým spôsobom života, starostlivosťou o svoje zdravie a pohybovou aktivitou. Realizuje sa vyučovacím predmetom telesná a športová výchova, ktorého najdôležitejším poslaním je vytváranie vzťahu k pravidelnej pohybovej aktivite ako k nevyhnutnému základu zdravého životného štýlu.

Telesná a športová výchova využíva široké spektrum pohybových prostriedkov, ktoré prispievajú k celkovému vývinu osobnosti s akcentom na hrubú i jemnú motoriku. Prispieva k psychickému, sociálnemu a morálnemu vývinu žiakov, k formovaniu kladného vzťahu k pohybovej aktivite a plní aj významnú kompenzačnú funkciu v procese edukácie.

Prostredníctvom pohybu – pohybových cvičení, hier a súťaží pozitívne ovplyvňuje motorický vývin žiakov. Dôraz sa kladie na individuálne dispozície žiakov, ktoré by mali byť zohľadnené pri plánovaní obsahu, ako i pri hodnotení žiakov. Dôležité je motivovať žiakov k dosiahnutiu individuálnych zlepšení vo svojej pohybovej výkonnosti pri rešpektovaní vlastných individuálnych predpokladov.

4.2 Prierezové témy

Rýchlo sa meniacia realita súčasnej globalizovanej spoločnosti, s novými technológiami a sociálnymi zmenami ovplyvňuje postoje, hodnotový systém žiakov a ich konanie. Táto skutočnosť sa musí odraziť aj vo vzdelávaní. Vhodným prostriedkom na to sú prierezové témy, ktoré sa svojím obsahom a výchovným zameraním premietajú do vymedzených vzdelávacích oblastí, dopĺňajú ich, prepájajú ich obsah s aktuálnym dianím v spoločnosti, s každodennou žitou skúsenosťou žiaka a konkrétnej triedy. V tomto zmysle prierezové témy priaznivo ovplyvňujú proces utvárania a rozvíjania funkčných kompetencií žiakov. Prierezové témy sa môžu realizovať ako súčasť učebného obsahu vyučovacích predmetov alebo prostredníctvom samostatných projektov, seminárov, vyučovacích blokov, kurzov a pod. Súčasne prierezové témy môžu tvoriť samostatný vyučovací predmet z rámca voliteľných (disponibilných) hodín. Obidve formy sa môžu aj ľubovoľne kombinovať. Účinnosť pôsobenia prierezových tém sa môže zvýšiť relevantnými mimoškolskými aktivitami.

V primárnom vzdelávaní majú prierezový charakter nasledujúce témy: **Osobnostný a sociálny rozvoj, Výchova k manželstvu a rodičovstvu, Environmentálna výchova, Mediálna výchova, Multikultúrna výchova, Regionálna výchova a ľudová kultúra, Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke a Ochrana života a zdravia.**

4.2.1 Osobnostný a sociálny rozvoj

Prierezová téma **Osobnostný a sociálny rozvoj** má nadpredmetový charakter, prelína sa celým vzdelávaním. Jej hlavným cieľom je rozvíjať osobnosť žiakov predovšetkým v oblasti postojov a hodnôt. Prostredníctvom nej sa zároveň s vedomostným rozvojom žiakov cielene rozvíjajú aj ich osobné a sociálne kompetencie. Umožňuje žiakom rozmýšľať o sebe, o svojom živote, vzťahoch s ľuďmi a smerovaní v budúcnosti. Vedie ich k uplatňovaniu svojich práv a tiež k rešpektovaniu názorov, potrieb a práv ostatných. Usmerňuje ich v tom, ako chrániť svoje zdravie a odolávať rizikám. Pri správnom uplatňovaní významne prispieva k pozitívnej sociálnej klíme školy a dobrým vzťahom medzi pedagógmi a žiakmi.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- porozumel sebe a iným;
- optimálne usmerňoval vlastné správanie a prejavovanie emócií;
- uprednostňoval priateľské vzťahy v triede i mimo nej;
- osvojil si, využíval a ďalej rozvíjal zručnosti komunikácie a vzájomnej spolupráce;
- nadobudol základné prezentačné zručnosti osvojené na základe postupného spoznania svojich predpokladov a uplatňoval ich pri prezentácii seba a svojej práce;
- získal a uplatňoval základné sociálne zručnosti pre optimálne riešenie rôznych situácií;
- rešpektoval rôzne typy ľudí, ich názory a prístupy k riešeniu problémov;
- uprednostňoval základné princípy zdravého životného štýlu a nerizikového správania vo svojom živote.

4.2.2 Výchova k manželstvu a rodičovstvu

Dôležitou súčasťou osobnostného rozvoja žiakov na 1. stupni je príprava na zodpovedné medziľudské vzťahy, manželstvo a rodičovstvo. Prierezová téma **Výchova k manželstvu a rodičovstvu** je zameraná na utváranie základných vedomostí a zodpovedných postojov v oblasti partnerských vzťahov a rodičovstva v súlade s vedeckými poznatkami a etickými normami. Pri realizácii tém je nevyhnutné vychádzať zo životnej reality žiakov v konkrétnej triede, ich veku, zrelosti, vývinového štádia. Podmienkou je taktný a citlivý prístup pedagóga. Škola môže využiť aj pomoc alebo služby relevantných odborníkov.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- osvojil základné poznatky o biologických, psychických a sociálnych zmenách, ktoré ovplyvňujú vývin jeho osobnosti v súčasnosti i v budúcnosti;
- získal základné predpoklady pre zodpovedné rozhodnutia v oblasti medziľudských vzťahov;
- uprednostňoval základné princípy zdravého životného štýlu a nerizikového správania vo svojom (každodennom) živote.

4.2.3 Environmentálna výchova

Environmentálna výchova sa ako prierezová téma prelína všetkými predmetmi, ale najmä prvoukou, prírodovedou, vlastivedou, pracovným vyučovaním, etickou výchovou. Umožňuje žiakom získať vedomosti, zručnosti, postoje a návyky k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia, ktoré sú dôležité pre trvalo udržateľný život na Zemi. Vedie ich na veku primeranej úrovni ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov človeka, organizmov a životného prostredia. Dôležité je, aby žiaci získali vedomosti, ale aj zručnosti, ktorými môžu pomáhať životnému prostrediu jednoduchými (primeranými a vhodnými) činnosťami – chrániť rastliny, mať kladný vzťah k domácim zvieratám a pod.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- osvojil základné pravidlá a zručnosti pre správanie sa v prírode s ohľadom na organizmy a ich životné prostredie;

- rozpoznal hlavné zmeny vo svojom okolí na základe pozorovania prírody;
- rozpoznal hlavné charakteristiky rôznych druhov životného prostredia;
- poznal a vyberal konkrétne možnosti smerujúce k ochrane a zlepšeniu svojho životného prostredia;
- podieľal sa aktívne na zveľadňovaní životného prostredia školy a jej okolia;
- správal sa šetrne k prírodným zdrojom, uskomnil sa v spotrebe, ktorá zaťažuje životné prostredie.

4.2.4 Mediálna výchova

Médiá predstavujú významný faktor, ktorý vplyva na vývin osobnosti a socializáciu detí. Stali sa integrálnou súčasťou ich života, pričom si neuvedomujú dostatočne ich vplyv. Hlavným cieľom **Mediálnej výchovy** je položiť základy mediálnej gramotnosti žiakov a postupne zvyšovať úroveň schopností kriticky prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov. Mediálna výchova dáva žiakom príležitosť a priestor na základnú orientáciu v mediálnom svete, osvojenie si stratégií zaobchádzania s rôznymi druhmi médií, ako aj osvojenie si kritického a bezpečného prístupu pri ich využívaní na veku primeranej úrovni. Dôležitou úlohou mediálnej výchovy na 1. stupni je vychádzať z bezprostredných skúseností žiakov s médiami a vytvoriť pre žiakov príležitosti na ich spracovanie.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- uvedomil význam a vplyv médií vo svojom živote a v spoločnosti;
- pochopil a rozlíšil pozitíva a negatíva využívania, vplyvu médií a ich produktov;
- osvojil zodpovedný prístup pri využívaní médií na komunikáciu a vytváranie vlastných mediálnych produktov;
- nadobudol základy zručností potrebných na využívanie médií.

4.2.5 Multikultúrna výchova

S aktuálnou realitou celosvetovej globálnej spoločnosti a s multikultúrnym charakterom slovenskej spoločnosti sa spájajú riziká predsudkov a stereotypov, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách neznášanlivosti, rasizmu či xenofóbie. Žiaci sú každodenne vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a dostávajú sa do kontaktu s príslušníkmi rôznych kultúr. Prostredníctvom spoznávania svojej kultúry a iných kultúr, histórie, zvykov a tradícií sa naučia rešpektovať tieto kultúry ako rovnocenné a dokážu s ich príslušníkmi konštruktívne komunikovať a spolupracovať. Pri realizácii **Multikultúrnej výchovy** sa odporúča využívať také didaktické postupy a metódy, ktoré neučia stierať medzikultúrne rozdiely, ale pochopiť ich a akceptovať, ako aj rešpektovať ľudské práva.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rešpektoval prirodzenú rozmanitosť spoločnosti;
- spoznával rozličné tradičné aj nové kultúry a subkultúry;
- akceptoval kultúrnu rozmanitosť ako spoločenskú realitu;
- uplatňoval svoje práva a rešpektoval práva iných ľudí.

4.2.6 Regionálna výchova a ľudová kultúra

Prierezová téma **Regionálna výchova a ľudová kultúra** úzko súvisí s prierezovou témou **Multikultúrna výchova**, ale vo svojom obsahu sa ešte hlbšie zaoberá živým a hodnotným hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom Slovenska. Poznanie svojho regiónu, jeho kultúrneho a prírodného bohatstva prispieva k formovaniu kultúrnej identity a postupnému rozvíjaniu historického vedomia žiakov. Regionálna výchova a ľudová kultúra má potenciál byť súčasťou obsahu všetkých povinných predmetov, najmä prvouky, prírodovedy, vlastivedy, slovenského jazyka a literatúry, výtvarnej výchovy, hudobnej výchovy a etickej výchovy, alebo sa môže realizovať prostredníctvom voliteľného vyučovacieho predmetu. Vhodnými formami sú tiež projekty, exkurzie, tematické vychádzky v regióne a pod. Vlastná realizácia prierezovej témy si vyžaduje zmeny aj v procesualnej zložke výchovy a vzdelávania – vo vyučovacích metódach a organizačných formách.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozširoval a rozvíjal svoje znalosti o historických, kultúrnych a prírodných hodnotách svojho regiónu;
- vytváral si pozitívny vzťah k svojmu bydlisku, obci, regiónu a krajine;
- rozvíjal svoju národnú a kultúrnu identitu.

4.2.7 Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke

Zámerom **Dopravnej výchovy – výchovy k bezpečnosti v cestnej premávke** je pripraviť žiakov na bezpečný pohyb v cestnej premávke – ako chodcov alebo cyklistov. Výučba sa uskutočňuje najmä v rámci predmetov prvouka a vlastiveda, v objekte školy, na detskom dopravnom ihrisku alebo v bezpečných priestoroch v okolí školy.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- pochopil funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi na veku primeranej úrovni;
- osvojil si zásady, nadobudol spôsobilosti a praktické zručnosti bezpečného pohybu v cestnej premávke (chôdza, jazda na bicykli...);
- pochopil význam technického stavu a údržby vozidiel pre bezpečnú jazdu v cestnej premávke a prakticky zvládol základné úlohy údržby bicykla;
- uvedomil si význam technických podmienok dopravy a zariadení ovplyvňujúcich bezpečnosť cestnej premávky.

4.2.8 Ochrana života a zdravia

Zámerom prierezovej témy **Ochrana života a zdravia** je viesť žiakov k ochrane svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí prostredníctvom teoretických a praktických poznatkov, zručností v sebaochrane, poskytovania pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života. Na veku primeranej úrovni integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na zdravý životný štýl a ochranu života a zdravia v mimoriadnych a nepredvídateľných situáciách. Na 1. stupni sa realizuje prostredníctvom vyučovacích predmetov telesná a športová výchova, prvouka, prírodoveda, vlastiveda, výtvarná výchova, ako aj samostatných organizačných foriem vyučovania – didaktických hier. Didaktické hry, ktoré sa uskutočňujú v kaž-

dom ročníku 1. stupňa raz ročne v trvaní 4 hodín, slúžia na praktické osvojenie si učiva.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozpoznal nebezpečné situácie ohrozujúce život a zdravie;
- osvojil si praktické zručnosti v sebaochrane;
- pochopil dôležitosť poskytnutia pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života;
- vedel vhodne zareagovať v prípade potreby poskytnutia prvej pomoci;
- osvojil si základné činnosti súvisiace s pohybom a pobytom v prírode;
- rozvíjal svoju telesnú zdatnosť a pohybovú výkonnosť v prírodných podmienkach.

5 Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacie štandardy obsahujú súbor požiadaviek na osvojenie si vedomostí, zručností a schopností, ktoré majú žiaci získať, aby mohli pokračovať vo vzdelávaní v nadväzujúcej časti vzdelávacieho programu alebo aby im mohol byť priznaný stupeň vzdelania.

Rozdelenie štandardov do ročníkov je realizované tak, aby ich rozsah odpovedal časovej dotácii podľa učebného plánu školy.

Škola pri tvorbe učebných osnov dodržiava zásadu vekuprimeranosti a zásadu logickej nadväznosti obsahu vzdelávania. Požiadavky sú formulované ako kompetencie, ktorých súčasťou sú vedomosti, spôsobilosti, zručnosti, postoje a hodnoty v kontexte vymedzeného obsahu vzdelávania. Obsahujú štruktúru učebných cieľov, výkonové požiadavky a vymedzený rámcový učebný obsah. Vzdelávacie štandardy je nevyhnutné chápať ako základné východisko k mnohostranne chápanej výučbe, preto výučbu nemožno redukovať len na ich mechanické plnenie. Predstavujú dôležitý podklad na realizáciu osobného plánovania, tvorby špecifickej stratégie a taktiky na výučbu jednotlivých predmetov, pričom je nevyhnutná kognitívna pestrosť a vytváranie panorámy myšlienkových možností žiakov. Z hľadiska vymedzeného učebného obsahu je kľúčovým prvkom uvedomovanie si pojmov, vzťahov medzi nimi. Následne je žiaduce tieto pojmy a vzťahy medzi nimi spolu s funkčnými faktami názorne zobrazovať do pamäťových myšlienkových máp, ktoré sa potom stávajú základným prostriedkom efektívnejšieho upevňovania a systematizácie nadobudnutých kompetencií žiakov.

Tvorí vlastný didaktický program vzdelávania pre každý predmet. Vychádzajú zo Štátneho vzdelávacieho programu a reflektujú profil absolventa a zameranie školy.

Obsahujú:

1. Charakteristiku predmetu
2. Rozvíjajúce ciele, predmetové spôsobilosti, vychádzajúce z kľúčových spôsobilostí
3. Obsah učiva, metódy a formy práce – stratégie vyučovania
4. Učebné zdroje
5. Začlenenie prierezových tém
6. Metódy a formy práce
7. Hodnotenie predmetu

6 Rámcové učebné plány

Učebný plán stanovuje časové dotácie vyučovacích predmetov v iŠkVP podľa ročníkov.

6.1 Učebný plán pre ISCED1

Vzdelávacia oblasť	Vyučovací predmet	Primárne vzdelávanie				
		ročník				
		1.	2.	3.	4.	spolu
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	9	8	7+1	7+1	33
	prvý cudzí jazyk	0+2	0+2	3	3	10
Matematika a práca s informáciami	matematika	4	4+1	4+1	4	18
	informatika	0	0	1	1	2
Človek a príroda	prvouka	1	2	0	0	3
	prírodoveda	0	0	1	2	3
Človek a spoločnosť	vlastiveda	0	0	1	2	3
Človek a hodnoty	etická výchova/ náboženská výchova/	1	1	1	1	4
Človek a svet práce	pracovné vyučovanie	0	0	1	1	2
Umenie a kultúra	hudobná výchova	1	1	1	1	4
	výtvarná výchova	2	2	1	1	6
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	2	2	2	2	8
Základ		20	20	23	25	88
Voliteľné (disponibilné) hodiny		2	3	2	1	8
Spolu		22	23	25	26	96

Poznámky:

- Rozdelenie tried na skupiny a zriaďovanie skupín sa uskutočňuje spravidla podľa priestorových, personálnych a finančných podmienok školy, podľa charakteru činnosti žiakov, podľa náročnosti predmetu s ohľadom na požiadavky ochrany zdravia a bezpečnosti práce. Vo vyučovacích predmetoch vzdelávacej oblasti Človek a príroda sa rozdelenie žiakov odporúča pri tých témach, kde sa vyžaduje nadobúdanie a overovanie praktických zručností žiakov.
- Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu. Voliteľné (disponibilné) hodiny je možné využiť na:
  - vyučovacie predmety, ktoré rozširujú a prehlbujú obsah predmetov zaradených do štátneho vzdelávacieho programu;
  - vyučovacie predmety, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah;
  - vyučovacie predmety, ktorých obsah je doplnením vyučovacieho predmetu pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí nemôžu napredovať v rámci bežných vyučovacích hodín a ktorí postupujú podľa individuálnych vzdelávacích

programov;

- d.** špecifické vyučovacie predmety pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
3. Ak má škola vhodné podmienky na vyučovanie predmetu telesná a športová výchova, využije voliteľné (disponibilné hodiny) v primárnom vzdelávaní na posilnenie uvedeného predmetu.
  4. V primárnom vzdelávaní sa podľa výberu žiaka a možností školy v predmete prvý cudzí jazyk vyučuje anglický jazyk.
  7. Rozdelenie hodinových dotácií do ročníkov je v kompetencii školy. Škola pri tvorbe učebného plánu dodržiava zásadu vekuprimeranosti.
  8. Pri prestupe žiaka prijímajúca škola v prípade zistených odlišností zohľadní žiakovi ich kompenzáciu spravidla v priebehu jedného školského roku.
  9. Škola môže po prerokovaní v rade školy v školskom vzdelávacom programe stanoviť vyšší celkový počet hodín, najviac však na 108 hodín na 1. Stupni. Ak sa škola rozhodne zvýšiť počet hodín, tieto sú financované z vlastných zdrojov.
  10. Podľa tohto učebného plánu sa vzdelávajú aj žiaci so zdravotným znevýhodnením, ktorí sú v triede začlenení v rámci školskej integrácie, a to s uplatnením špecifik podľa bodu 7.1. Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením.
  11. Učebný plán vymedzuje týždenný počet vyučovacích hodín. Jedna vyučovacia hodina má podľa tohto plánu 45 minút. Škola si môže zvoliť vlastnú organizáciu vyučovania, pričom musí byť zachovaná minimálna celková časová dotácia, ktorá je pri časovej dotácii jedna hodina týždenne 33 hodín ročne.
  12. Žiaci sa vyučujú v skupinách, pričom delenie skupín vychádza z organizačného zabezpečenia podmienok školy.
  13. Trieda sa delí na vyučovacom predmete informatika na skupiny, ktoré sa naplňujú do maximálneho počtu 17 žiakov (§ 3 vyhlášky č.223 Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky z 15. júna 2022 o základnej škole).
  14. V predmetoch etická a náboženská výchova sú žiaci rozdelení do skupín, pričom najvyšší počet žiakov v skupine je 20. Ak počet žiakov v skupine klesne pod 12, možno do skupín spájať aj žiakov rozličných ročníkov. Nie je možné meniť predmet počas školského roka. Žiaci sa vyučujú v skupinách, pričom delenie skupín vychádza z organizačného zabezpečenia podmienok školy (§ 3 vyhlášky č.223 Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky z 15. júna 2022 o základnej škole).
  15. Telesná a športová výchova sa v 1. až 4. ročníku vyučuje pre chlapcov a dievčatá spoločne.

7 Osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania

Vzdelávací program našej školy stanovuje ako jeden z cieľov integráciu detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Patríme medzi prvé školy na Slovensku, ktoré myšlienku integrácie začali realizovať v praxi. Dlhoročné skúsenosti a veľmi dobré výsledky zaručili našej škole popredné miesto medzi školami venujúcimi sa tejto forme vzdelávania. Je našou povinnosťou vytvárať primerané podmienky pre rozvíjanie osobností každého dieťaťa po stránke fyzickej, intelektuálnej, morálnej a sociálnej, čo vyplýva z Deklarácie práv dieťaťa. Všeobecná deklarácia ľudských práv dáva rodičom právo zvoliť pre dieťa spôsob vzdelávania. Prístup k spôsobu i formám výchovy a vzdelávania by mal zaručovať flexibilitu, otvorenosť, prístupnosť, odbornosť, zodpovednosť, nadväznosť, včasnosť, individuálnosť.

Vzdelávací program je nastavený tak, aby umožňoval osobnostný rozvoj každého žiaka. Špeciálnou výchovno-vzdelávacou potrebou je požiadavka na úpravu podmienok (obsahu, foriem, metód, prostredia a prístupov) vo výchove a vzdelávaní pre žiaka. Špeciálne výchovno-

vzdelávacie potreby vyplývajú zo zdravotného znevýhodnenia alebo nadania alebo vývinu žiaka v sociálne znevýhodňujúcom prostredí, ktorých zohľadnenie mu zabezpečí rovnocenný prístup k vzdelávaniu, primeraný rozvoj schopností, osobnosti, ako aj dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti.

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je spravidla:

a) žiak so zdravotným znevýhodnením je len taký žiak, ktorému príslušné poradenská zariadenie po diagnostických vyšetreniach vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu, t. j.

- žiak so zdravotným postihnutím (s mentálnym postihnutím, so sluchovým postihnutím, so zrakovým postihnutím, s telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, s viacnásobným postihnutím);
- žiak chorý alebo zdravotne oslabený, žiak s vývinovými poruchami (poruchou aktivity a pozornosti, s vývinovou poruchou učenia, žiak s poruchou správania);

b) žiak zo sociálne znevýhodneného (znevýhodňujúceho) prostredia je žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových a emocionálnych vlastností žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov na rozvoj jeho osobnosti;

c) žiak s nadaním je žiak, ktorý má nadpriemerné schopnosti v intelektovej oblasti, v oblasti umenia alebo športu alebo v týchto oblastiach dosahuje v porovnaní s rovesníkmi mimoriadne výkony a prostredníctvom výchovy a vzdelávania sa jeho nadanie cielene rozvíja.

Školská integrácia/školské začlenenie – je výchova a vzdelávanie žiakov so ŠVVP v triedach bežných škôl.

Na efektívne vzdelávanie a zabezpečenie potrieb žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je potrebné zabezpečiť:

a) včasnú špeciálnopedagogickú, psychologickú, medicínsku diagnostiku, vzdelávanie podľa individuálneho vzdelávacieho programu, individuálnu a skupinovú prácu, používanie špeciálnych metód a foriem vyučovania, úpravu vzdelávacieho obsahu, zaradenie špecifických vyučovacích predmetov, špecifický postup v hodnotení vzdelávacích výsledkov, úzku spoluprácu s rodičmi a ďalšie;

b) materiálne vybavenie, ktoré zahŕňajú špeciálne učebne a učebnice, špeciálne vyučovacie pomôcky, kompenzačné pomôcky, prístroje, úpravu prostredia (napr. bezbariérový prístup);

c) odborný servis školského špeciálneho pedagóga, pedagogického asistenta, v prípade individuálnej integrácie zníženie maximálneho počtu žiakov v triede, odborná príprava učiteľov;

d) finančné zdroje na zabezpečenie špeciálnych materiálnych, odborných a personálnych podmienok.

Personálne zabezpečenie

Žiaci so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami	školskí špeciálni pedagógovia pedagogickí asistenti pomocný zdravotnícky personál	vedúci pedagogickí zamestnanci pedagogickí zamestnanci
---	---	---

Vzdelávacie programy

Žiaci s mentálnym postihnutím	Vzdelávacie program pre žiakov s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie schválilo ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20270:9-10f0 s platnosťou od 1. 9. 2016
Žiaci so sluchovým postihnutím	Vzdelávacie program pre žiakov so zrakovým postihnutím pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie, pre primárne umelecké vzdelávanie a nižšie sekundárne umelecké vzdelávanie schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20284:16-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016
Žiaci s telesným postihnutím	Vzdelávacie program pre žiakov s telesným postihnutím pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20277:13-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016
Žiaci so zrakovým postihnutím	Vzdelávacie program pre žiakov so zrakovým postihnutím pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20284:16-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016
Žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou	Vzdelávacie program pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20272:10-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016
Žiaci chorí a zdravotne oslabení	Inovovaný vzdelávacie program pre žiakov chorých a zdravotne oslabených pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie 2015, ŠPÚ, Bratislava
Žiaci s poruchami učenia	Vzdelávacie program pre žiakov s vývinovými poruchami učenia pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20281:15-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016
Žiaci s poruchami aktivity a pozornosti	Vzdelávacie program pre žiakov s poruchou aktivity a pozornosti pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 03.08.2017 pod číslom 2017/10211-2:10G0 s platnosťou od 1. 9. 2017
Žiaci s poruchami správania	Inovovaný vzdelávacie program pre žiakov s poruchami správania 2015-primárne vzdelávanie, nižšie stredné vzdelávanie MŠ SR, ŠPÚ, Bratislava
Žiaci s viacnásobným postihnutím	Vzdelávacie program pre žiakov s viacnásobným postihnutím ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20280:14-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.
Žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami bez a s mentálnym postihnutím	Vzdelávacie program pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami bez mentálneho postihnutia a s mentálnym postihnutím ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20261:5-10F0 a 2016-14674/20264:6-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.

7.1 Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením

Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje v triedach alebo výchovných skupinách spolu s ostatnými žiakmi školy, ak je to potrebné, podľa individuálneho vzdelávacieho programu. Je potrebné vytvárať žiakom so zdravotným znevýhodnením špecifické podmienky pre ich úspešné vzdelávanie a saturovanie ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

Základné podmienky vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením v bežných triedach (integrované vzdelávanie):

- zabezpečiť odborné personálne, materiálne, priestorové a organizačné podmienky zodpovedajúce individuálnym potrebám žiaka so zdravotným znevýhodnením a tiež systematickú spoluprácu školy so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie alebo špeciálnou školou;
- vypracovať individuálny vzdelávací program pre integrovaného žiaka, za ktorý zodpovedá triedny učiteľ v spolupráci s vyučujúcim daného predmetu, školským špeciálnym pedagógom a školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie;
- využívať disponibilné hodiny na individuálne alebo skupinové vyučovanie v predmetoch, v ktorých sa žiaci vzdelávajú podľa individuálneho vzdelávacieho programu, alebo v ktorom zaostávajú;
- vyučovať za pomoci školského špeciálneho pedagóga žiakov so zdravotným znevýhodnením individuálne alebo v skupinkách na vyučovaní alebo mimo triedy, pričom obsah, formy a postup vyučovania sa konzultuje s príslušným učiteľom;
- zabezpečiť v rámci vyučovania možnosť individuálnej práce s vybranými žiakmi prostredníctvom školského špeciálneho pedagóga s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie, terapie alebo reedukácie postihnutia, narušenia.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s mentálnym postihnutím

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Hlavnými cieľmi primárneho vzdelávania sú rozvinuté kľúčové kompetencie (spôsobilosti), ako kombinácie vedomostí, skúseností a postojov žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia na úrovni, ktorá je pre nich osobne dosiahnuteľná.

Primárne vzdelávanie poskytuje východiskovú bázu pre postupné rozvíjanie kľúčových spôsobilostí žiakov ako základu všeobecného vzdelania prostredníctvom nasledujúcich cieľov:

- poskytnúť žiakom primerané možnosti skúmania ich najbližšieho kultúrneho a prírodného prostredia tak, aby získali záujem o poznávanie nového,
- rozvíjať cieľavedome, systematicky a v tvorivej atmosfére osobnosť žiaka v poznávacej, sociálnej, emocionálnej a morálnej oblasti,
- viesť žiakov k spoznávaniu svojich schopností, k využívaniu svojich možností, ku kompenzácii svojich obmedzení a tým k vytváraniu reálneho obrazu seba samého,
- rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť, osvojiť si základy spôsobilosti učiť sa a poznávať seba samého,
- podporovať kognitívne procesy a kompetencie žiakov kriticky a tvorivo myslieť prostredníctvom získavania vlastnej poznávacej skúsenosti a aktívnym riešením problémov,
- umožniť žiakom získať základné pracovné zručnosti a návyky, aby ich mohli využiť pri ďalšom vzdelávaní aj v občianskom živote,

- vyvážene rozvíjať u žiakov kompetencie dorozumieť sa a porozumieť si, hodnotiť (vyberať a rozhodovať) a iniciatívne konať,
- podporovať rozvoj intrapersonálnych a interpersonálnych kompetencií, najmä otvorene vstupovať do sociálnych vzťahov, naučiť sa kooperovať v skupine, kolektíve a preberať na seba primeranú zodpovednosť, rozvíjať sociálnu vnímavosť a citlivosť k spolužiakom, učiteľom, rodičom, ďalším ľuďom a k svojmu kultúrnemu a prírodnému okoliu,
- viesť žiakov k tolerancii, znášanlivosti, porozumeniu a k akceptovaniu iných ľudí, ich duchovno-kultúrnych hodnôt, rovnosti pohlaví a priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami, cirkvami a náboženskými spoločenstvami,
- naučiť žiakov uplatňovať svoje práva a súčasne plniť svoje povinnosti, niesť zodpovednosť za svoje zdravie, aktívne ho chrániť a upevňovať, chrániť životné prostredie.

STUPEŇ VZDELANIA

Primárne vzdelanie získa žiak absolvovaním vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím podľa § 16 ods. 3 písm. a) zákona č. 245/2008 Z. z., dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie s doložkou (ISCED 1).

PROFIL ABSOLVENTA

Kľúčové kompetencie sú viacúčelové (multifunkčné), lebo slúžia na výkon pracovných a mimopracovných (občianskych, spotrebiteľských, rodinných, zdravotných a iných) aktivít v osobnom živote. Majú nadpredmetový charakter a vzájomne sa prelínajú. Sú výsledkom celkového procesu celostného vzdelávania. K ich rozvíjaniu prispieva celý vzdelávací obsah, organizačné formy a metódy výučby, podnetné sociálno-emočné prostredie školy, programové aktivity uskutočňované v škole, ale aj v mimovyučovacej a v mimoškolskej činnosti. Vyvážene rozvíjajú perceptiveľno-motorickú, kognitívnu a sociálno-emocionálnu oblasť osobnosti žiaka.

V etape primárneho vzdelávania sú za kľúčové považované: komunikačné spôsobilosti, matematická gramotnosť a gramotnosť v oblasti prírodných vied a technológií, spôsobilosti v oblasti digitálnej gramotnosti (informačno-komunikačné technológie), spôsobilosti učiť sa učiť sa, riešiť problémy, ďalej sú to osobné, sociálne a občianske spôsobilosti, spôsobilosť chápať kultúru v kontexte a vyjadrovať sa prostriedkami danej kultúry.

Absolvent programu primárneho vzdelávania pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia má osvojené:

- sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)
- kompetencia (spôsobilosť) v oblasti matematického a prírodovedného myslenia
- kompetencie (spôsobilosť) v oblasti informačných a komunikačných technológií
- kompetencia (spôsobilosť) učiť sa učiť sa
- kompetencia (spôsobilosť) riešiť problémy
- osobné, sociálne a občianske kompetencie (spôsobilosti)
- kompetencia (spôsobilosť) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

VZDELÁVACIE OBLASTI

Obsah primárneho vzdelávania pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia je rozdelený do vzdelávacích oblastí, ktoré vychádzajú z obsahu vzdelávania a z kľúčových kompetencií.

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Vzdelávacie štandardy pre žiakov s mentálnym postihnutím – variant A nemá.

CHARAKTERISTIKA, ŠPECIFIKÁ A DĹŽKA VÝCHOVY A VZDELÁVANIA, PODMIENKY PRIJÍMANIA

- Dieťa s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia s odloženou povinnou školskou dochádzkou sa môže vzdelávať v prípravnom ročníku, po absolvovaní ktorého môže žiak pokračovať v primárnom vzdelávaní na takom type školy, pre ktorý má predpoklady.
- Dôležité postavenie vo výchovno-vzdelávacom procese má pracovné vyučovanie, čomu musí zodpovedať materiálno-technické a priestorové vybavenie školy.
- V prípade ťažkosti pri osvojovaní si predpísaného učiva je možné žiakovi vypracovať individuálny vzdelávací program z jedného alebo viacerých predmetov, podľa ktorého sa vzdeláva a postupuje do vyššieho ročníka.
- Žiakovi s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia a narušenou komunikačnou schopnosťou (symptomatickou poruchou reči) poskytuje individuálnu alebo skupinovú logopedickú terapiu školský logopéd.

Žiaci s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia môžu byť vzdelávaní

c) v triedach základnej školy spolu s inými žiakmi, t.j. v školskej integrácii (podľa § 94 ods.1 zákona č. 245/2008 Z. z.).

RÁMCOVÝ UČEBNÝ PLÁN PRE ŽIAKOV S ĽAHKÝM STUPŇOM MENTÁLNEHO POSTIH-
NUTIA

Vzdelávacia oblasť	Predmet/ročník	1.	2.	3.	4.
Jazyk a komunikácia	Slovenský jazyk	8	8	8	7
Príroda a spoločnosť	Vecné učenie	1	1	1	
	vlastiveda				2
Človek a príroda	Fyzika				
	Chémia				
	biológia				
Človek a spoločnosť	Dejepis				
	Geografia				
	Občianska náuka				
Človek a hodnoty	Etická /Náboženská výchova				
Matematika a práca s informá- ciami	matematika	4	4	4	4
	Informatická výchova				
Človek a svet práce	Pracovné vyučo- vanie	1	2	3	4
	Svet práce				
Umenie a kultúra	Výtvarná výcho- va	1	1	1	1
	Hudobná výchova	1	1	1	1
Zdravie a pohyb	Telesná výchova	2	2	2	2
Spolu povinná časť		18	19	20	21
Voliteľné predmety		4	4	4	4
Spolu povinná časť + voliteľné hodiny		22	23	24	25

SPÔSOB, PODMIENKY UKONČOVANIA VÝCHOVY A VZDELÁVANIA A VYDÁVANIE
DOKLADU O ZÍSKANOM VZDELANÍ

Na vysvedčení posledného ročníka sa uvedie stupeň dosiahnutého vzdelania nasledovne:

„Žiak (žiačka) získal (získala) primárny stupeň vzdelania.“. Ak žiak ukončil povinnú školskú dochádzku uvedú sa aj údaje o ukončení povinnej školskej dochádzke a to nasledovne: „Žiak (žiačka) ukončil (ukončila) povinnú školskú dochádzku.“.

POVINNÉ PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

- ✓ Pedagogickí zamestnanci
- ✓ Vedúci pedagogickí zamestnanci
- ✓ Pedagogický asistent
- ✓ Školský logopéd
- ✓ Školský špeciálny pedagóg

POVINNÉ MATERIÁLNO-TECHNICKÉ A PRIESTOROVÉ ZABEZPEČENIE

Dôležitou podmienkou pre uskutočňovanie štátneho vzdelávacieho programu je primerané materiálo-technické a priestorové vybavenie školy.

PODMIENKY NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA PRI VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ

Vhodná štruktúra práce a odpočinku žiakov a učiteľov počas dňa, vhodný režim vyučovania s ohľadom na vek žiakov

- v prípravnom ročníku až štvrtom ročníku sa vyučuje v jednom slede najviac päť vyučovacích hodín, v piatom ročníku až deviatom ročníku najviac šesť vyučovacích hodín,
- s prihliadnutím na osobitosti žiakov môže škola uplatňovať aj iné spôsoby organizácie vyučovania, a to členením vyučovacej hodiny do kratších časových úsekov, zaraďovaním a organizovaním prestávok, blokovým vyučovaním a inými organizačnými formami,

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

- Žiaci so sluchovým postihnutím plnia rovnaké ciele vzdelávania ako ostatní žiaci základnej školy na primárnom stupni vzdelania.
- Hlavným cieľom je, aby žiaci so sluchovým postihnutím nadobudli rozvinuté kľúčové spôsobilosti (kompetencie) primerané veku a individuálnym osobitostiam žiakov, ktoré vyplývajú zo sluchového postihnutia žiaka.
- Všeobecné ciele vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a kompetencie sa prispôbujú individuálnym osobitostiam žiakov so sluchovým postihnutím v takom rozsahu aby výsledky žiaka so sluchovým postihnutím zodpovedali profilu absolventa primárneho stupňa vzdelania, s prihliadnutím na sluchové postihnutie žiaka.
- Cieľom výchovy a vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím je, okrem všeobecných cieľov, vychovávať a vzdelávať týchto žiakov tak, aby nadobudli primerané komunikačné kompetencie, osobnostné kvality, reedukačné a kompenzačné kompetencie a tak plnohodnotne vnímali, prežívali vlastný život a stali sa tvorcami hodnôt, ktoré vytvoria cieľavedomou činnosťou.
- Získaním primeraných komunikačných, reedukačných a kompenzačných kompetencií si žiaci so sluchovým postihnutím rozvinú svoju osobnosť, osvoja kultúrne hodnoty a vybudujú nezávislú existenciu.

STUPEŇ VZDELANIA

- Platia všetky ustanovenia uvedené v štátnych vzdelávacích programoch pre primárny stupeň vzdelania.

PROFIL ABSOLVENTA

Absolvent primárneho stupňa vzdelania so sluchovým postihnutím má osvojené kľúčové kompetencie (spôsobilosti), ktoré zodpovedajú profilu absolventa primárneho stupňa vzdelania s prihliadnutím na jeho sluchové postihnutie.

Oblasti kompetencií:	Kľúčové kompetencie
kompetencií (spôsobilostí) riešiť problémy	- vníma a sleduje problémové situácie v škole a vo svojom najbližšom okolí, ktoré vyplývajú aj zo sluchového postihnutia, adekvátne svojej úrovni navrhuje riešenia podľa svojich vedomostí a skúseností z danej oblasti.
sociálnych a personálnych kompetencií (spôsobilostí)	- vie primerane veku používať svoje kompenzačné schopnosti.
pracovných kompetencií (spôsobilostí)	- si dokáže stanoviť ciele s ohľadom na svoje profesijné záujmy a s prihliadnutím na sluchové postihnutie, kriticky hodnotí svoje výsledky a aktívne pristupuje k uskutočneniu svojich cieľov.
kompetencií (spôsobilostí) smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti	- vzdelania dokáže využívať technické komunikačné pomôcky a technológie, ktoré mu pomáhajú prekonať komunikačnú bariéru.

Úroveň rozvinutosti kľúčových kompetencií žiaka so sluchovým postihnutím tvorí základný predpoklad pre prekonanie negatívnych dôsledkov sluchového postihnutia pre ďalší rozvoj v následných stupňoch vzdelávania resp. úspešnú inklúziu.

VZDELÁVACIE OBLASTI

Obsah vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím je rovnaký ako obsah vzdelávania žiakov základných škôl, pričom sa rešpektujú osobitosti vyplývajúce zo sluchového postihnutia žiakov.

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Pokiaľ nie je v prílohe uvedené inak platia vzdelávacie štandardy uvedené v príslušných štátnych vzdelávacích programoch.

ŠPECIFIKÁ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA ŽIAKOV SO SLUCHOVÝM POSTIHNUTÍM

Žiak so sluchovým postihnutím je - nepočujúci žiak,

- nedoslýchavý žiak,

- žiak s kochleárnym implantátom.

Nepočujúci žiak	je žiak u ktorého nastalo sluchové postihnutie v ranom veku (pre-peri- postnatálnom veku), pred osvojením reči (v prelingválnom veku) v takej miere, že úplne stratil sluch alebo sluchové postihnutie je veľmi ťažké. Nepočujúci žiak je aj taký žiak, ktorý stratil sluch v dôsledku ochorenia, úrazu či nesprávnej liečby v neskoršom veku. Strata sluchu u žiaka je taká veľká, že ani pri použití načúvacieho prístroja nie je schopný identifikovať a diferencovať hovorenú reč. Sluchové postihnutie môže byť vrodené alebo získané.
Nedoslýchavý žiak	je žiak u ktorého poškodenie sluchového orgánu spôsobuje narušenie sluchového vnímania do takej miery, že pomocou načúvacieho prístroja môže vnímať hovorenú reč (podľa druhu a stupňa sluchového postihnutia) a aj keď obmedzenou auditívnou spätnou väzbou môže kontrolovať vlastnú reč. Sluchové postihnutie môže byť vrodené alebo získané.
Žiak s kochleárnym implantátom (KI)	je žiak s vnútrošnou implantáciou. Individuálne dispozície a individuálne možnosti vývinu u žiakov sú rozličné.

Špeciálnopedagogické pôsobenie predpokladá uvedomenie si špecifických potrieb žiaka so sluchovým postihnutím, ktoré vyplývajú z jeho sluchového postihnutia, prípadne aj z iného pridruženého postihnutia alebo nadania.

Primárne vzdelávanie žiakov so sluchovým postihnutím s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia sa uskutočňuje v uvedených **komunikačných formách**:

Hovorený jazyk	je jazykový systém slovenského jazyka, realizovaný prostredníctvom zvuku, hlások jazyka, vnímaných sluchom. Hovorený jazyk má auditívnu, vizuálnu a motoricko-vizuálnu formu (počúvanie, čítanie, hovorenie, písanie). Realizuje sa v hovorenej a písanej reči.
Písomná forma jazyka	je významný doplnok komunikačných prostriedkov v procese vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím, umožňuje hovorený jazyk vnímať vizuálne.
Odzeranie	je sledovanie pohybov pier, sánky a jazyka zrakom a súčasné analyzovanie a porozumenie sledovanej hovorenej reči. Predpokladom dobrého odzeraťia je vybudovaná slovná zásoba v hovorenom jazyku.

Realizáciu komunikačných foriem umožňujú kvalitné elektro-akustické pomôcky, kompenzačné pomôcky i rôzne informačné zdroje.

V procese primárneho vzdelávania sa využívajú aj prvky alternatívnej a augmentatívnej komunikácie. V základných školách, v ktorých vzdelávajú žiakov so sluchovým postihnutím sa používajú surdopedagogické metódy pomocou ktorých je možné v daných podmienkach čo najoptimálnejším spôsobom sprístupniť obsah výchovy a vzdelávania žiakom so sluchovým postihnutím.

Vzdelávanie žiaka so sluchovým postihnutím v základnej škole

Žiaci so sluchovým postihnutím, ktorí sa vzdelávajú v triedach základnej školy bežného typu spolu s ostatnými žiakmi sa vzdelávajú podľa rámcového učebného plánu príslušnej školy a individuálneho vzdelávacieho programu. Obsah vzdelávania vychádza zo vzdelávacieho programu pre žiakov so sluchovým postihnutím.

Špecifické predmety (komunikačné zručnosti, individuálna logopedická intervencia, posunkový jazyk, dramatická výchova a iné) sa vyučujú v rámci voliteľných hodín školských vzdelávacích programov alebo individuálnych vzdelávacích programov.

- Špecifické predmety sa vyučujú v rámci voliteľných hodín školských vzdelávacích programov alebo individuálneho vzdelávacieho programu.
- Špecifické predmety vyučuje špeciálny pedagóg, logopéd.
- Ak je sluchové postihnutie žiaka takého charakteru, že je mu potrebné vytvoriť špeciálne podmienky na vzdelávanie v základnej škole, takýto žiak má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby a musí byť na škole evidovaný ako žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, za podmienky súhlasu jeho zákonného zástupcu.
- Potvrdenie o tom, že žiak má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vydáva školské zariadenie výchovného poradenstva a prevencie, spravidla centrum špeciálno-pedagogického poradenstva.
- Žiak, ktorý má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, musí mať vypracovaný individuálny vzdelávací program. Individuálny vzdelávací program vypracováva základná škola spoločne s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva.
- Žiak môže mať špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby počas celého vzdelávacieho cyklu alebo len počas limitovaného obdobia, čo sa posudzuje na základe výsledkov odborného vyšetrenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

- Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý sa vzdeláva v bežnej triede základnej školy, musí mať zabezpečené odborné personálne, materiálne, priestorové a organizačné podmienky v rozsahu a kvalite zodpovedajúcej jeho individuálnym potrebám.
- Riaditeľ školy je povinný pri výchove a vzdelávaní takéhoto žiaka zabezpečiť systematickú spoluprácu školy s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva. Podľa potreby škola môže spolupracovať aj so špeciálnou školou.
- **Individuálny vzdelávací program** je súčasťou povinnej dokumentácie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami individuálne integrovaného v bežnej triede základnej školy. Je to dokument, ktorého účelom je plánovanie vzdelávania žiaka podľa jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Pri organizácii podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov so sluchovým postihnutím je potrebné postupovať individuálne, podľa výsledkov špeciálnopedagogickej diagnostiky žiakov. Vo všetkých organizačných formách vzdelávania je potrebné vytvárať žiakom so sluchovým postihnutím špecifické podmienky pre ich úspešné vzdelávanie a uspokojovanie ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb, najmä

- Žiaci so sluchovým postihnutím, ktorí nemôžu splniť požiadavky príslušných vzdelávacích oblastí a štandardov sa vzdelávajú podľa individuálnych vzdelávacích programov.
- U žiakov so sluchovým postihnutím je možné voliteľné hodiny využiť aj na intenzívne vzdelávanie v určitej vzdelávacej oblasti v rámci individuálneho vzdelávacieho programu žiaka.
- V prípade individuálnej integrácie v bežnej triede základnej školy môže špeciálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg na vyučovacích hodinách podľa potreby pracovať so žiakom/žiakmi so sluchovým postihnutím individuálne alebo v skupinkách podľa individuálneho vzdelávacieho programu žiaka/žiacov. Obsah, formy a postup vyučovania konzultuje s príslušným učiteľom.
- U žiakov so sluchovým postihnutím môže špeciálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg, logopéd, školský psychológ v rámci vyučovania pracovať individuálne s vybranými žiakmi s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie, terapie alebo reedukácie postihnutia, resp. poruchy.
- U žiakov so sluchovým postihnutím si stanovuje učiteľ dĺžku a štruktúru vyučovacej hodiny flexibilne, zohľadňujúc momentálny psychický stav, správanie a potreby žiakov, ktoré sú dôsledkom ich sluchového postihnutia.
- Špecifický predmet **komunikačné zručnosti**, bude implementovaný do príslušnej vzdelávacej oblasti (Jazyk a komunikácia). Jeho vyučovanie bude realizované v rámci predmetu Slovenský jazyk a literatúra odborným zamestnancom školy (školský špeciálny pedagóg). Cieľom rozvíjania je:
  - optimalizovať prijímanie, spracovanie, produkovanie a odovzdávanie informácií u žiaka so sluchovým postihnutím podľa jeho predpokladov a schopností.
  - systematicky formovať a rozvíjať komunikačné schopnosti žiaka so sluchovým postihnutím.

- systematicky rozvíjať receptívnu, centrálnu a expresívnu zložku reči v optimálnych komunikačných systémoch (hovorený jazyk, posunkový jazyk, posunkovaná slovenčina, písomná forma jazyka).

POVINNÉ PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

Platia všetky ustanovenia uvedené v príslušných štátnych vzdelávacích programoch. Dosiahnutie špeciálnopedagogických cieľov výchovy a vzdelávania, používanie špecifických metód a foriem výchovnovzdelávacej práce v základnej škole pre žiakov so sluchovým postihnutím sa uskutočňuje v spolupráci s jednotlivými pracovníkmi školy a to sú spravidla:

- učiteľ - špeciálny pedagóg / surdopéd,
- vychovávateľ – špeciálny pedagóg / surdopéd,
- pomocný vychovávateľ,
- logopéd / surdologopéd,
- psychológ,
- sociálny pracovník,
- detská sestra s audiologickým kurzom,
- technik.

Podľa potreby je súčasťou tímu aj pedagogický asistent, pedagóg, ktorý ovláda posunkový jazyk, tlmočník posunkovej reči a ďalší odborní zamestnanci.

Pedagogický asistent sa podieľa na utváraní podmienok nevyhnutných na prekonávanie najmä jazykových, zdravotných a sociálnych bariér dieťaťa so sluchovým postihnutím pri zabezpečovaní vzdelávacieho procesu .

V základných školách bežného typu výchovno-vzdelávaciu činnosť vykonávajú spravidla špeciálny pedagóg, pedagogický asistent, podľa potreby aj ďalší odborní zamestnanci .

POVINNÉ MATERIÁLNO-TECHNICKÉ A PRIESTOROVÉ ZABEZPEČENIE

Materiálno-technické a priestorové zabezpečenie primárneho vzdelávania a nižšieho sekundárneho vzdelávania je v súlade s požiadavkami formulovanými v príslušných štátnych vzdelávacích programoch a podľa potreby je doplnené o materiálno-technické a priestorové zabezpečenie, ktoré podporujú rozvíjanie komunikačných, reedukačných a kompenzačných kompetencií.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s telesným postihnutím

Pri výchove a vzdelávaní žiaka s telesným postihnutím je potrebné mať na zreteli, či ide o žiaka, ktorý má z hľadiska prognózy:

- telesné postihnutie, ktoré má relatívne stabilizovaný charakter,
- telesné postihnutie, kde sa liečbou dosahuje zlepšenie stavu jedinca,
- telesné postihnutie, pri ktorom sa stav jedinca zhoršuje.

Pri telesnom postihnutí môže ísť o poruchy chôdze, rovnováhy, hybnosti, imobilitu, chyby tvaru lebky, poruchy deformujúce a detskú mozgovú obrnu, ktorá je považovaná za jednu z najčastejších príčin vrodeného telesného postihnutia.

V pedagogickej praxi sa vychádza z toho, či žiak s telesným postihnutím dokáže:

1. udržať polohu tela v sede a v stoji - problémy môžu nastať v tom, že neudrží vzpriamený trup a hlavu, takže potrebuje oporu, nie je schopný stáť alebo stojí len s oporou,

2. vykonávať lokomočné pohyby, pričom môže byť neschopný chodiť s pomocou – je imobilný, schopný chodiť s pomocou (druhej osoby, barly) – čiastočne mobilný, schopný chodiť samostatne – mobilný,

3. vykonávať manipulačné pohyby – obmedzenie podľa druhu a rozsahu porúch hybnosti horných končatín. Východiskom pri výchove a vzdelávaní konkrétneho žiaka s telesným postihnutím, je zhodnotenie jeho aktuálneho zdravotného stavu a z toho vyplývajúce možnosti vzdelávania.

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Žiaci s telesným postihnutím plnia rovnaké ciele výchovy a vzdelávania ako žiaci bežných základných škôl na primárnom stupni vzdelávania. Cieľom výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením je okrem všeobecných cieľov, vychovávať a vzdelávať týchto žiakov tak, aby čo najviac rozvinuli vlastné kompenzačné mechanizmy, aby plnohodnotne vnímali, prežívali vlastný život a aby sa stali tvorcami hodnôt, ktoré vytvoria cieľavedomou činnosťou.

STUPEŇ VZDELANIA

Primárne vzdelávanie (ISCED 1).

PROFIL ABSOLVENTA

Profil absolventa primárneho vzdelávania zodpovedá profilu absolventa, ktorý je koncipovaný prostredníctvom kompetencií (spôsobilostí) pre bežné základné školy.

VZDELÁVACIE OBLASTI

V rámci oblasti ŠPECIÁLNOPEdagogická podpora na primárnom stupni vzdelávania špecifické predmety rozvíjanie komunikačnej a grafomotorických zručností, rozvíjanie pohybových zručností budú implementované do príslušných vzdelávacích oblastí (Jazyk a komunikácia, Zdravie a pohyb). Ich výučba bude realizovaná v rámci predmetov Slovenský jazyk a literatúra a Telesná výchova odborným zamestnancom školy (školský špeciálny pedagóg - somatopéd).

Cieľom predmetu **rozvíjanie komunikačných schopností a grafomotorických zručností** je dosiahnutie takej úrovne komunikačných schopností, ktorá umožní žiakovi zvládnuť obsah učiva pre prípravný až 4. ročník základnej školy pre žiakov s telesným postihnutím. Cieľom predmetu je aj rozvíjanie grafických zručností a rozvoj jemnej motoriky na uľahčenie osvojovania písania podľa individuálnych možností žiaka s telesným postihnutím.

Cieľom predmetu **rozvíjanie pohybových zručností** je získať základné pohybové zručnosti, zdokonaľiť správne držanie tela, koordináciu pohybov a osvojiť si rôzne pohybové zručnosti. Rozvíjať základné pohybové návyky, schopnosti a zručnosti. Cvičiť pohybovú pamäť a orientáciu v priestore. Prostredníctvom cvičenia napomáhať žiakom získať a utvárať si základné hygienické návyky, nadobudnúť odolnosť a otužilosť organizmu a tým prispieť k celkovému upevňovaniu zdravia žiakov s telesným postihnutím. **Prierezové témy** pre žiakov s telesným postihnutím sú tie isté ako uvádza Štátny vzdelávací program ISCED 1 – primárne vzdelávanie a Štátny vzdelávací program ISCED 2 – nižšie sekundárne vzdelávanie.

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

pre žiakov s telesným postihnutím sú rovnaké ako pre žiakov bez zdravotného znevýhodnenia. Plnenie výkonového štandardu je však ovplyvnené druhom a stupňom telesného postih-

nutia žiaka. Čiastočné plnenie jednotlivých výkonov vzdelávacieho štandardu, resp. ich neplnenie vôbec, v konkrétnom vyučovacom predmete je potrebné zaznamenať v individuálnom vzdelávacom programe žiaka.

ŠPECIFIKÁ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA ŽIAKOV S TELESNÝM POSTIHNUTÍM

Žiak s telesným postihnutím môže byť vzdelávaný aj:

c) v triede základnej školy spolu s inými žiakmi, t. j. v školskej integrácii.

Podmienkou prijatia žiaka do základnej školy na školskú integráciu je špeciálnopedagogická diagnostika, v prípade potreby aj psychologická diagnostika vykonaná v školskom zariadení výchovného poradenstva a prevencie, odborná lekárska diagnostika a písomná žiadosť rodiča alebo zákonného zástupcu.

Žiak prostredníctvom špecifických predmetov získava podľa svojich schopností pracovné a hygienické návyky, odstraňuje alebo zmierňuje sa jeho pohybové obmedzenie. Tie mu pomáhajú rozvíjať pozornosť, predstavivosť, pamäť a orientáciu v priestore. Žiakovi s telesným postihnutím s narušenou komunikačnou schopnosťou (symptomatickou poruchou reči) poskytuje logopedickú intervenciu školský logopéd.

Žiak s telesným postihnutím vzdelávaný v školskej integrácii postupuje podľa individuálneho vzdelávacieho programu (ďalej aj „IVP“). Školský špeciálny pedagóg sa podieľa na tvorbe IVP spolu s triednym učiteľom alebo vyučujúcimi jednotlivých predmetov, individuálne pracuje so žiakom s telesným postihnutím podľa výsledkov lekárskej a špeciálnopedagogickej diagnostiky. Metodicky vedie učiteľov, spolupracuje s rodičmi žiaka a so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, ktoré vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu žiaka. Zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto IVP oboznámiť. Žiak v školskej integrácii sa vzdeláva podľa rámcového učebného plánu príslušnej školy v ktorej sa vzdeláva. Obsah vzdelávania však vychádza zo vzdelávacieho programu pre žiakov s telesným postihnutím. Škola odborne zabezpečí, aby žiak mohol absolvovať špecifické predmety, čo je zakotvené v individuálnom vzdelávacom programe.

PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

- Pedagogickí zamestnanci
- Vedúci pedagogickí zamestnanci
- Pedagogický asistent pracuje v triede, ktorú navštevuje žiak alebo viac žiakov s telesným postihnutím, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného žiaka v závislosti od závažnosti jeho postihnutia.
- Školský špeciálny pedagóg somatopéd, logopéd
- Pomocný zdravotnícky personál

POVINNÉ MATERIÁLNO-TECHNICKÉ A PRIESTOROVÉ ZABEZPEČENIE

- Učebne (triedy) vybavené viacúčelovým výškovo nastaviteľným nábytkom, s priestorom pre relaxáciu (polohovateľné ležadlá), a nenáročnú pohybovú aktivitu počas vyučovania, bezbariérovým prístupom,
- Špeciálne učebne pre jednotlivé vzdelávacie oblasti (predmety) a školského špeciálneho pedagóga vybavené špeciálnym nábytkom, ekotabuľami, prístrojmi, nástrojmi, pomôckami, technikou, materiálmi,

- priestory pre záujmovú činnosť po vyučovaní (školský klub detí, záujmové krúžky a voľnočasové aktivity) vybavené pracovným a odpočinkovým nábytkom, priestormi pre učenie, s pomôckami pre relaxáciu,
- spoločné priestory pre hygienu, vrátane WC, žiakov a žiačky, vybavené madlami,

PODMIENKY NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA PRI VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní žiakov s telesným postihnutím sú tie isté ako sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe primárne vzdelávanie (ISCED 1) a to najmä bezbariérový prístup, zdvižné plošiny a pod.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so zrakovým postihnutím

Výchova a vzdelávanie žiakov so zrakovým postihnutím, ktorí sú začlenení podľa § 94, písm. b, číslo 2 v triedach alebo výchovných skupinách spolu s ostatnými žiakmi školy, sa uskutočňuje podľa rámcového učebného plánu príslušnej školy a podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý je zameraný na odstránenie alebo zníženie dôsledkov zrakového postihnutia, a ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva; zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto programom oboznámiť.

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Všeobecné ciele primárneho vzdelávania základnej školy pre žiakov so zrakovým postihnutím sú totožné s cieľmi formulovanými v ISCED 1 zameranými na postupné rozvíjanie kľúčových spôsobilostí (kompetencií) žiakov ako základu všeobecného vzdelania prostredníctvom nasledujúcich cieľov:

- poskytnúť žiakom bohaté možnosti vedeného skúmania ich najbližšieho kultúrneho a prírodného prostredia tak, aby sa rozvíjala ich predstavivosť, tvorivosť a záujem skúmať svoje okolie,
- umožniť žiakom spoznávať svoje vlastné schopnosti a rozvojové možnosti a osvojiť si základy spôsobilosti učiť sa učiť sa a poznávať seba samého,
- podporovať kognitívne procesy a spôsobilosti žiakov kriticky a tvorivo myslieť prostredníctvom získavania vlastnej poznávacej skúsenosti a aktívnym riešením problémov,
- vyvážené rozvíjať u žiakov spôsobilosti dorozumieť sa a porozumieť si, hodnotiť (vyberať a rozhodovať) a iniciatívne konať aj na základe sebariadenia a sebareflexie,
- podporovať rozvoj intrapersonálnych a interpersonálnych spôsobilostí, najmä otvorene vstupovať do sociálnych vzťahov, účinne spolupracovať, rozvíjať si sociálnu vnímavosť a citlivosť k spolužiakom, učiteľom, rodičom, ďalším ľuďom obce a k svojmu širšiemu kultúrnemu a prírodnému okoliu,
- viesť žiakov k tolerancii a k akceptovaniu iných ľudí, ich duchovno-kultúrnych hodnôt,
- naučiť žiakov uplatňovať svoje práva a súčasne plniť svoje povinnosti, niest' zodpovednosť za svoje zdravie a aktívne ho chrániť a upevňovať.

Špecifické ciele výchovy a vzdelávania žiakov so zrakovým postihnutím zohľadňujú zásady výchovy a vzdelávania zrakovo postihnutých, najmä zásadu prevencie zrakovej defekti-

vity, korekciu zrakovej defektivity, požiadavku integrácie zrakovo postihnutých, ako aj zásadu kompenzácie a reedukácie zraku, pričom pri praktickej realizácii sa dôsledne uplatňuje individuálny prístup ku každému zrakovo postihnutému dieťaťu zohľadňujúci dôsledky zrakového postihnutia.

Nedeliteľnou súčasťou výchovy a vzdelávania slabozrakých žiakov je rozvoj zrakového vnímania detí pomocou súboru techník, metód a postupov a podpora optimálneho využívania zraku. Vzhľadom na požiadavku komplexnosti prijímaných a spracovávaných informácií je u slabozrakých žiakov dôležité okrem reedukácie zraku sústrediť sa aj na systematický rozvoj kompenzačných mechanizmov (hmat, sluch, čuch a chuť), podľa potrieb sa precvičuje aj priestorová orientácia a samostatný pohyb.

Ciele a úlohy výchovy a vzdelávania žiakov so zvyškami zraku zohľadňujú požiadavku rozvíjania zvyškov zraku (zraková stimulácia) v kombinácii s rozvíjaním vnímania ostatnými zmyslami (kompenzácia). Vo výchove a vzdelávaní žiakov so zvyškami zraku je pomer využívania reedukácie a kompenzácie zraku podmienený individuálnymi možnosťami žiakov a charakterom učiva. V zásade ide o vzdelávanie striedaním spôsobu práce zamerané na získanie čo možno najkomplexnejších a najpresnejších informácií - poznatkov v rámci požiadaviek základnej školy.

Ciele a úlohy výchovy a vzdelávania nevidiacich žiakov sú orientované predovšetkým na špeciálnopedagogickú rehabilitáciu, a to najmä na kompenzáciu dôsledkov zrakového postihnutia.

Ciele výchovy a vzdelávania sú podmienené rozsahom a charakterom zrakového postihnutia, ako aj dobou jeho vzniku. Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že sa u nevidiacich žiakov vyskytujú odchýlky od štandardných prejavov. Predovšetkým je to absencia alebo výrazná redukcia možnosti učenia sa na základe vizuálneho vnímania a žiadna alebo nedostatočná úroveň vizuálneho kontaktu, ktorý je inak bežný v medziľudskej interakcii. Celková situácia v tejto oblasti je sťažená aj skutočnosťou, že nevidiaci žiak nemôže vnímať neverbálne časti komunikácie. Vo výchovno-vzdelávacom procese má mimoriadny význam používanie kompenzačnej techniky, najmä IKT.

STUPEŇ VZDELANIA

Primárne vzdelanie získa žiak so zrakovým postihnutím úspešným absolvovaním všeobecnovzdelávacieho programu ostatného ročníka primárneho stupňa základnej školy. Dokladom o získanom vzdelaní je vysvedčenie. Absolvent programu primárneho vzdelávania plynule pokračuje na nadväzujúcom stupni nižšieho sekundárneho vzdelávania alebo adekvátnom stupni viacročného gymnázia.

PROFIL ABSOLVENTA

Profil absolventa primárneho stupňa je založený na kľúčových spôsobilostiach (kompetenciách), ktoré zahŕňujú komplex vedomostí a znalostí, spôsobilostí a hodnotových postojov umožňujúcich jednotlivcovi poznávať, účinne konať, hodnotiť, dorozumievať sa a porozumieť si, začleniť sa do spoločenských vzťahov a osobnostne sa rozvíjať – zjednodušene ide o spôsobilosť uplatniť svoje vzdelanie v pracovnom, občianskom, rodinnom a osobnom živote.

Úroveň rozvinutosti kľúčových kompetencií žiaka so zrakovým postihnutím tvorí základný predpoklad pre prekonanie negatívnych dôsledkov zrakového postihnutia pre ďalší rozvoj v následných stupňoch vzdelávania resp. úspešnú inklúziu.

PRIMÁRNE VZDELÁVANIE	Kompetencie špecifického kurikula pre žiakov so zrakovým postihnutím
<ul style="list-style-type: none"> ▪ sociálne komunikačné kompetencie ▪ kompetencia v oblasti matematického a prírodovedného myslenia ▪ kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií ▪ kompetencia učiť sa učiť sa ▪ kompetencia riešiť problémy ▪ osobné, sociálne a občianske kompetencie ▪ kompetencia vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkčné reedukačné a kompenzačné kompetencie vrátane komunikácie ▪ schopnosť orientácie v priestore a samostatného pohybu ▪ sociálne kompetencie ▪ kompetencie pre samostatný život ▪ kompetencie pre voľnočasové aktivity ▪ schopnosť poradiť si v profesijnej príprave a výkone profesie podľa typu postihnutia ▪ kompetencie pre využívanie pomôcok a technológií pre jednotlivcov so zrakovým postihnutím ▪ kompetencie na využívanie zraku

VZDELÁVACIE OBLASTI

V rámci oblasti ŠPECIÁLNOPEdagogická podpora na primárnom stupni vzdelávania špecifické predmety Individuálne tyfopedické cvičenia, Priestorová orientácia / pohybová výchova budú implementované do príslušných vzdelávacích oblastí (Jazyk a komunikácia, Zdravie a pohyb).

Individuálne tyfopedické cvičenia - žiaci získavajú špeciálne vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré im umožňujú prekonávať dôsledky zrakového postihnutia, čím sa vytvárajú predpoklady na optimálny rozvoj kompetencií, výkonov a postojov žiakov so zrakovým postihnutím na primárnom stupni vzdelávania. Cieľom je rozvíjať kľúčové kompetencie -prenosný a multifunkčný súbor vedomostí, zručností a postojov. Vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré si žiak so zrakovým postihnutím osvojí na hodinách ITC je potrebné precvičovať a dôsledne využívať tak vo všetkých vyučovacích predmetoch, ako aj v mimoškolských činnostiach.

Predmetom Individuálne tyfopedické cvičenia sa u žiakov so zrakovým postihnutím optimalizujú podmienky pre vytvorenie a postupné prehĺbovanie kompetencií (spôsobilostí) predovšetkým:

- a) na učenie - žiakov, ktorí používajú optické pomôcky učíme, ako sa o ne starať a ako s nimi narábať tak, aby im uľahčili proces učenia sa. Nácvikom práce s kompenzačnými pomôckami, predovšetkým s IKT vytvárame potrebné predpoklady na prekonávanie alebo zníženie informačného deficitu v rámci informačného kolobehu,
- b) pracovné - sústavným precvičovaním zručností a návykov vedieme žiakov so zrakovým postihnutím k samostatnosti,
- c) sociálne a personálne - nácvikom vlastného podpisu latinkou pripravíme čiastočne vidiacich žiakov na samostatné zvládnutie niektorých právnych úkonov.

U individuálne integrovaných žiakov so zrakovým postihnutím sa Individuálne tyfopedické cvičenia vrátane špeciálnopedagogickej diagnostiky zabezpečujú v spolupráci s centrom špe-

ciálno-pedagogického poradenstva špecializovaným na prácu s jednotlivcami so zrakovým postihnutím alebo so školou pre žiakov so zrakovým postihnutím.

Predmet Individuálne tyfopedické cvičenia sa spravidla vyučuje individuálne, ale v prípade potreby je možné pracovať aj so skupinou žiakov.

Slabozrakým žiakom a čiastočne vidiacim žiakom, ktorí sa orientujú prevažne zrakom je alternatívou k predmetu Priestorová orientácia predmet Pohybová výchova.

Pohybová výchova, ako jedna z moderných foriem telovýchovnej činnosti, je zameraná na cieľavedomé telesné, funkčné a pohybové zdokonaľovanie detí, čím prispieva k upevňovaniu fyzického a psychického zdravia ako i zvyšovaniu telesnej kultúry. Svojim obsahom môže pozitívne pôsobiť na estetický vývin, viesť k správne držaniu tela, rozvíjať rytmickosť, zmysel pre koordináciu a ladnosť pohybov.

Špecifiká Pohybovej výchovy pre žiakov so zrakovým postihnutím vyplývajú z obmedzení, ktorých príčinou je porušenie, či úplná strata zraku. Nedostatočná úroveň zrakovej kontroly u týchto detí spôsobuje špecifické pohybové nedostatky – chybné držanie tela, strnulosť a zníženú koordináciu pohybov. Práve preto je pohybová výchova u detí so zrakovým postihnutím veľmi vhodným liečebným a rehabilitačným prostriedkom – snaží sa rozvíjať zvyšky zraku, ale aj činnosť ostatných zmyslov. Pohybová výchova výrazne prispieva k nácviku orientácie v priestore, vnímaniu vlastnej telesnej schémy, zvyšuje sebahodnotenie a prináša poznanie vlastných, často potlačených možností.

Cieľom pohybovej výchovy pre žiakov so zrakovým postihnutím je:

- prispieť k optimálnemu stupňu telesnej zdatnosti a výkonnosti,
- vytvoriť správne návyky pre pohybovú aktivitu,
- zlepšiť celkový fyzický stav detí, osvojiť a prehĺbiť pohybové zručnosti.
- vytvoriť a upevniť návyky správneho držania tela,

Informatická výchova a Informatika pre žiakov so zrakovým postihnutím

Nevidiaci žiaci a žiaci so zvyškami zraku však nie sú schopní zvládnuť osnovy informatickej výchovy a informatiky v plnom rozsahu. Je potrebné vylúčiť prácu s grafikou a výuku prispôbiť ich možnostiam. Napriek tomu má pre nich tento predmet nezastupiteľnú úlohu. Umožní im nielen správne pochopenie a ovládanie mechanizmov informačných a komunikačných technológií, ale aj ľahšiu komunikáciu s intaktnou populáciou.

Špecifiká predmetu Informatická výchova a Informatika pre žiakov so zrakovým postihnutím tvoria prílohu č. 5 Vzdelávacieho programu pre deti a žiakov so zrakovým postihnutím.

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Žiaci so zrakovým postihnutím, ktorí sú žiakmi škôl podľa § 94, ods. 1, písm. a, b., sú vychovávaní a vzdelávaní podľa vzdelávacích štandardov uvedených v Štátnom vzdelávacom programe, pričom modifikovaný je obsahový a výkonový štandard v predmete Informatická výchova a Informatika a obsahový a výkonový štandard bol vypracovaný pre predmety Individuálne tyfopedické cvičenia, Priestorová orientácia a Pohybová výchova.

POVINNÉ PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

Realizácia vzdelávacieho programu pre žiakov so zrakovým postihnutím si vo výchovno-vzdelávacom procese vyžaduje zodpovedajúce personálne podmienky, ktoré by zabezpečili

efektívnosť vzdelávania a vytváranie spolupracujúcich sociálnych vzťahov medzi účastníkmi procesu vzdelávania.

- ✓ Pedagogickí zamestnanci
- ✓ Vedúci pedagogickí zamestnanci
- ✓ školský špeciálny pedagóg, logopéd
- ✓ pedagogický asistent
- ✓ ďalší špecialisti podľa potreby.

POVINNÉ MATERIÁLNO-TECHNICKÉ A PRIESTOROVÉ ZABEZPEČENIE

Dôležitou podmienkou pre realizovanie vzdelávacieho programu pre žiakov so zrakovým postihnutím je primerané materiálno-technické a priestorové vybavenie školy:

- vzhľadom na objektívnu potrebu výchovy a vzdelávania žiakov so zrakovým postihnutím, a to prijímať, spracovávať a odovzdávať úplné a neskreslené informácie, je potrebné každú triedu pre žiakov so zrakovým postihnutím vybaviť interaktívnou tabuľou a každé pracovisko učiteľa a žiakov počítačmi,
- učebňu/ne s upraveným bezpečným povrchom pre potreby telesnej výchovy vybavené potrebným náradím a cvičebným náčiním,
- pracovné učebne s potrebným vybavením,
- priestory na zrakovú stimuláciu, priestory na priestorovú orientáciu

OSOBITOSTI A PODMIENKY NA VÝCHOVU A VZDELÁVANIE ŽIAKOV SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM

Vo výchovno-vzdelávacom procese učiteľ:

- akceptuje žiaka so zrakovým postihnutím a rešpektuje špecifiká jeho osobnosti,
- vytvára podmienky, aby žiak so zrakovým postihnutím, jeho spolužiaci a rodičia adekvátne akceptovali zrakové postihnutie a jeho dôsledky,
- dôkladne sa oboznámi s diagnózou a prognózou žiaka so zrakovým postihnutím a zohľadňuje špeciálno-pedagogické potreby žiaka, ktoré z nich vyplývajú,
- zameriava sa na vytváranie čo najmenej reštriktívneho prostredia s cieľom zakomponovať atmosféru triedy do prirodzeného sveta žiaka so zrakovým postihnutím, pričom používa bežný slovník,
- oboznámi žiaka so zrakovým postihnutím s prostredím školy a triedy, priebežne ho upozorní na všetky prípadné zmeny (premiestnenie nábytku, stavebné úpravy a pod.)
- podporuje jedinečnosť sebarealizácie žiaka so zrakovým postihnutím, jeho sebauvedomenie a sebadôveru,
- vytvára podmienky pre úspešné a nenásilné splynutie žiaka so zrakovým postihnutím s kolektívom spolužiakov, vytvorenie atmosféry vzájomného pochopenia a pomoci
- rozvíja komunikačné schopnosti a zručnosti žiaka,
- náležitú pozornosť venuje problematike kompenzácie a reedukácie zraku,
- neznižuje nároky a nevytvára podmienky pre uplatňovanie neopodstatnených úľav v práci žiaka so zrakovým postihnutím,
- vedie žiaka k aktívnemu prekonávaniu ťažkostí a prekážok, ktoré vyplývajú zo zrakového postihnutia zabezpečuje a koordinuje špeciálnopedagogickú pomoc žiaka so zrakovým postihnutím.

Vo výchovno-vzdelávacom procese učiteľ zohľadňuje špecifiká a špecifické potreby žiaka so zrakovým postihnutím, a to najmä:

- absenciu, neúplnosť, prípadne skreslenie zrakových vnemov, predstáv,
- zhoršenú kvalitu analyticko-syntetickej činnosti spätú s horšou rozlišovacou schopnosťou,
- zníženú mieru koncentrácie pozornosti,
- potrebu individuálneho pracovného tempa,
- poruchy vnímania priestoru,
- poruchy, resp. nedostatočnú úroveň čítania a písania,
- poruchy vizuálno-motorickej koordinácie,
- poruchy farebného videnia,
- obmedzenia súvislej zrakovej práce,
- obmedzenia v pohybe a fyzickej námahe,
- skorú unaviteľnosť,
- neprimerané emocionálne reakcie,
- neadekvátnu mimiku a gestikuláciu,
- narušenie sociálnych vzťahov.

Pre pochopenie a porozumenie preberaného učiva učiteľ, špeciálny pedagóg:

- v potrebnej miere využíva špeciálne metodiky,
- zabezpečí prispôbenie textu a grafického materiálu potrebám žiaka so zrakovým postihnutím tak po obsahovej stránke (napr. nie je vhodné, aby nevidiaci žiak pracoval na úlohe, ktorá predpokladá vizuálnu skúsenosť), ako aj po stránke technického spracovania (prepis textu do bodového písma, zväčšenie, zvýraznenie, zvuková nahrávka a ďalšie potrebné úpravy textu, máp, ilustrácií a pod.),
- dôsledne dodržiava požiadavku konkretizácie preberaného učiva,
- usiluje sa o komplexné využitie zmyslov žiaka so zrakovým postihnutím,
- umožní, aby počas výkladu nového učiva mohol školský špeciálny pedagóg pracovať paralelne individuálne so žiakom so zrakovým postihnutím,
- sústavne si priebežne overuje do akej miery porozumel žiak so zrakovým postihnutím učivu,
- rešpektuje individuálne pracovné tempo žiaka so zrakovým postihnutím,
- na prebudenie, resp. udržanie záujmu využíva kladnú motiváciu.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou

Pre výchovu a vzdelávanie detí a žiakov s NKS platia všetky ustanovenia uvedené v Štátnom vzdelávacom programe, ktoré sú doplnené špecifikami uvedenými vo vzdelávacom programe pre žiakov s NKS.

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA ŽIAKOV S NKS

Cieľom vzdelávania žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou v primárnom vzdelávaní je pripraviť žiakov na vzdelávanie na akejkoľvek strednej škole s prihliadnutím na ich komunikačné a iné schopnosti a na možnosť vykonávať zvolenú profesiu. Žiaci s NKS v základnej škole plnia rovnaké ciele vzdelávania ako ostatní žiaci základných škôl v primárnom vzdelávaní a nižšom sekundárnom vzdelávaní.

STUPEŇ VZDELANIA

Primárne vzdelávanie (ISCED 1).

PROFIL ABSOLVENTA

Osvojené kľúčové kompetencie absolventa základnej školy pre žiakov s NKS zodpovedajú profilu absolventa primárneho stupňa vzdelávania.

VZDELÁVACIE OBLASTI

Obsah vzdelávania žiakov s NKS v školskej integrácii je rovnaký ako obsah vzdelávacích oblastí príslušných predmetov pre školský vzdelávací program žiakov základných škôl, ale je rozšírený o rozvíjanie narušenej komunikačnej schopnosti. Vo vzdelávacej oblasti špeciálno-pedagogická podpora je zaradený predmet individuálna logopedická intervencia (ďalej len „ILI“) ako špecifický predmet určený pre žiakov s NKS. Bude implementovaný do príslušnej vzdelávacej oblasti (Jazyk a komunikácia). Výučba bude realizovaná v rámci predmetov Slovenský jazyk a literatúra odborným zamestnancom školy (školský špeciálny pedagóg - logopéd).

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Vzdelávacie štandardy pre žiakov s NKS sú rovnaké ako pre ostatných žiakov primárneho stupňa. Čiastočné plnenie jednotlivých výkonov vzdelávacieho štandardu je potrebné zaznamenať v individuálnom výchovno-vzdelávacom programe žiaka. Dosiahnuté výkony sú limitované samotným narušením komunikačnej schopnosti, a preto nemôžu byť ustanovené štandardy pre vyučovací predmet ILI.

ŠPECIFIKÁ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA ŽIAKOV S NARUŠENOU KOMUNIKAČNOU SCHOPNOSŤOU

O narušenej komunikačnej schopnosti hovoríme vtedy, ak niektorá rovina jazykových prejavov (alebo niekoľko rovín súčasne) človeka interferuje s jeho komunikačným zámerom. Ide o nasledovné jazykové roviny: foneticko-fonologickú, lexikálno-sémantickú, pragmatickú, morfológicko-syntaktickú. Z tohto aspektu rozlišujeme viacero základných druhov NKS: - vývinová bezrečnosť – narušený vývin reči;

- získaná orgánová bezrečnosť – afázia;
- získaná psychogénna bezrečnosť - mutizmus, elektívny mutizmus;
- narušenie zvuku reči – fufnavosť;
- narušenie plynulosti reči – zajakovosť, brblavosť;
- narušenie člankovania reči – dyslália, dyzartria;
- poruchy hlasu – dysfónia, afónia;
- kombinované chyby a poruchy reči – súčasný výskyt viacerých druhov narušenej komunikačnej schopnosti;
- symptomatické poruchy reči: NKS pri iných, dominujúcich postihnutiach, ochoreniach, narušeniach - napr. pri sluchovom postihnutí, detskej mozgovej obrne;
- narušenie grafickej stránky reči: agrafia, alexia, akalkúlia, dyslexia, dysortografia, dysgrafia, dyskalkúlia.

Vzdelávací program pre žiakov s NKS charakterizuje výchovu a vzdelávanie a vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o nich. Je potrebné zabezpečiť úpravu podmienok, foriem, metód a prístupu vo výchove a vzdelávaní žiaka a riešpektovať úpravy vyplývajúce narušenia komunikačnej schopnosti nielen vo vzdelávaní, ale i v

hodnotení a klasifikácii. Výchova a vzdelávanie detí a žiakov s NKS uskutočňuje aj v školskej integrácii, t. j. v triede alebo výchovnej skupine spolu s ostatnými deťmi alebo žiakmi školy. Škola, ktorá poskytuje žiakovi s NKS vzdelávanie uplatní pri jeho vzdelávaní tú formu organizácie jeho výchovy a vzdelávania, prostredníctvom ktorej mu pre neho prijateľným spôsobom zabezpečí získanie príslušného stupňa vzdelania.

Pri výbere formy vzdelávania žiakov s NKS je potrebné postupovať individuálne, podľa výsledkov špeciálnopedagogickej, logopedickej, psychologickej, prípadne inej odbornej diagnostiky.

Podmienkou prijatia žiaka na školskú integráciu je psychologická, špeciálnopedagogická a logopedická diagnostika v centre špeciálno-pedagogického poradenstva. V prípade potreby sa vyžaduje aj odborná lekárska diagnostika (neurológ, psychiater, foniatier, ORL a pod.).

Každý žiak, ktorý je vzdelávaný v školskej integrácii v základnej škole v triede spolu so žiakmi bez ŠVVP má vyplnený *Návrh na vzdelávanie*. Pre takéhoto žiaka riaditeľ školy zabezpečí odbornú logopedickú starostlivosť v spolupráci s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva, so školským logopédom alebo s klinickým logopédom v rozsahu rámcového obsahu vzdelávania v predmete ILI.

Žiak začlenený v školskej integrácii sa vzdeláva podľa rámcového učebného plánu príslušnej školy, v ktorej sa vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu (ďalej len IVP) s prihliadnutím na postihnutie/narušenie. Obsah jeho vzdelávania vychádza zo vzdelávacieho programu pre deti a žiakov s NKS. Počet hodín v školskom vzdelávacom programe sa môže navýšiť o 1 – 3 hodiny. IVP je súčasťou Návrhu na vzdelávanie. IVP musí byť v súlade s obsahom predmetu ILI. IVP sa aktualizuje podľa požiadaviek ročníka a aktuálneho stavu žiaka. Vo výchovno-vzdelávacom procese učiteľ:

- akceptuje problémy žiaka spojené s jeho narušenou komunikačnou schopnosťou a rešpektuje špecifiká jeho osobnosti
- rešpektuje správanie žiaka spôsobené jeho narušením
- podporuje a taktne usmerňuje jeho spôsoby sebarealizácie
- povzbudzuje žiaka a vytvára príležitosti pre jeho pozitívne hodnotenie
- stimuluje rozvíjanie tých schopností, ktoré v dôsledku postihnutia/narušenia nie sú dostatočne vyvinuté
- podporuje všetky snahy žiaka o ústnu i písomnú komunikáciu a vedie ku komunikatívnosti i ostatných spolužiakov
- žiakovi dôveruje a oslovuje ho rovnakým spôsobom ako ostatných spolužiakov
- poskytuje žiakovi podnety na hodnotiace myslenie a vedie ho k primeranému sebahodnoteniu
- vedie žiaka k samostatnosti a pozitívnym prístupom zvyšuje jeho sebadôveru
- kladie na žiaka primerané požiadavky, nezľavuje v nárokoch a neoslobodzuje ho od činností, ktoré môže s individuálnou pomocou učiteľa alebo spolužiakov zvládnuť
- zachováva diskretnosť o problémoch žiaka s NKS a nereferuje o nich pred inými žiakmi, či rodičmi.

Vo výchovno-vzdelávacom procese učiteľ zohľadňuje špecifiká osobnosti a poznávacích procesov žiaka s NKS, ktoré môžu byť prítomné, najmä:

- motorická instabilita,
- nedostatky vo vývine psychomotorických zručností
- znížená miera koncentrácie a vytrvalosti pozornosti
- pomalé tempo zapamätávania a narušenie pamäti, najmä pracovnej pamäti
- ťažkosti pri niektorých myšlienkových operáciách
- znížená miera osvojovania si naučených stratégií
- neadekvátne emocionálne reakcie
- zvýšená unaviteľnosť
- znížená sebadôvera
- nerovnomerné výkony a i.

K zmierneniu prejavov a dôsledkov vyššie uvedených negatívnych vplyvov na vzdelávanie v triede zabezpečí učiteľ žiakovi nasledujúce podmienky:

- umiestni žiaka v triede tak, aby mohol vnímať výklad učiteľa všetkými zmyslami, do lavice posadí žiaka s takým spolužiakom, ktorý mu bude schopný a ochotný v prípade potreby pomôcť,
- k práci so žiakom prizve školského špeciálneho pedagóga,
- pracovný postup vo výchovno-vzdelávacom procese konzultuje so špeciálnym pedagógom a s logopédom,
- pri práci so žiakom používa vhodné pomôcky a učí ho s nimi pracovať aj samostatne,
- a ďalšie podmienky podľa konkrétnych odborných odporúčaní (zo školského poradenského zariadenia a od školského špeciálneho pedagóga).

Pri vzdelávaní žiaka s NKS je nevyhnutná úzka spolupráca školy a rodiny, vytvorenie atmosféry spoločnej zodpovednosti a ujasnenia cieľov i postupov vedúcich k ich dosiahnutiu.

PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

- Pedagogickí zamestnanci
- Vedúci pedagogickí zamestnanci
- Pedagogický asistent pracuje v triede, ktorú navštevuje žiak alebo viac žiakov s telesným postihnutím, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného žiaka v závislosti od závažnosti jeho postihnutia.
- Školský špeciálny pedagóg – logopéd

POVINNÉ MATERIÁLNO-TECHNICKÉ A PRIESTOROVÉ ZABEZPEČENIE

Pre žiakov s NKS je potrebné zabezpečiť špeciálne učebnice a pracovné listy.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov chorých a zdravotne oslabených

Termínom **chorý** sa označuje žiak v stave choroby, ktorá sa bežne definuje ako porucha rovnováhy organizmu s prostredím. Vznikajú pritom rozličné anatomické a funkčné zmeny v organizme. Zo *špeciálnopedagogického* hľadiska však nejde o chorého vôbec, ale o takého, ktorý pre svoju chorobu vyžaduje špeciálnu výchovno-vzdelávaciu starostlivosť. Kategória chorých sa vnútorne diferencuje na viaceré skupiny, ktoré potom predstavujú špecifickú pedagogickú problematiku. Existuje rozsiahly počet chorôb dýchacieho, pohybového, nervového, srdcovocievneho, tráviaceho, vylučovacieho a pohlavného ústrojenstva, chorôb kožných, krvných, žliaz s vnútornou sekréciou, atď. Mnohé choroby sa končia vyzdravením, niektoré však môžu zanechať následky v telesnej deformite, iné trvalo obmedzujú žiaka v istých oblas-

tiach jeho života alebo ohrozujú jeho život. Táto skutočnosť sa odráža aj v špecifickosti ich výchovy a vzdelávania.

Termínom **zdravotne oslabený** sa označuje žiak v stave rekonvalescencie alebo so zníženou odolnosťou voči chorobám, či tendenciou k recidivite choroby alebo žiak s ohrozením zdravia v dôsledku vplyvu nevhodného prostredia, nevhodného životného režimu, nesprávnej výživy.

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Žiaci chorí a zdravotne oslabení plnia rovnaké ciele vzdelávania ako žiaci základných škôl na primárnom stupni vzdelávania.

STUPEŇ VZDELANIA

Primárne vzdelávanie - ISCED 1 (prvý stupeň základnej školy).

PROFIL ABSOLVENTA

Profil absolventa primárneho vzdelávania zodpovedá profilu absolventa, ktorý je koncipovaný prostredníctvom kompetencií (spôsobilostí) pre bežné základné školy.

Spôsobilosti žiaka chorého a zdravotne oslabeného nadobudnuté počas časového úseku, v ktorom bolo v tejto škole vzdelávané, sú porovnateľné so spôsobilosťami žiaka príslušného ročníka vzdelávaného v základnej škole bežného typu.

VZDELÁVACIE OBLASTI

Vzdelávacie oblasti pre žiakov chorých a zdravotne oslabených sú tie isté ako uvádza Štátny vzdelávací program ISCED 1 – primárne vzdelávanie

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Vzdelávacie štandardy pre žiakov chorých a zdravotne oslabených sú rovnaké ako pre žiakov bežnej základnej školy. Výkonový štandard, ktorý určuje minimálny obsah učiva osvojiteľný všetkými žiakmi je však ovplyvnený zdravotným stavom, liečbou, vyučovacím variantom a momentálnymi schopnosťami chorého a zdravotne oslabeného žiaka (napr. s onkologickým, neurologickým, psychickým ochorením, cystickou fibrózou, s tuberkulózou, diabetici, reumatici).

CHARAKTERISTIKA, ŠPECIFIKÁ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA A PODMIENKY PRIJÍMANIA

Podľa tohto vzdelávacieho programu sa vzdelávajú žiaci chorí a zdravotne oslabení, na základe ich aktuálneho zdravotného stavu.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiaka chorého alebo zdravotne oslabeného v triede základnej školy spolu s inými žiakmi, t.j. v školskej integrácii :

Žiak chorý a zdravotne oslabený vzdelávaný v školskej integrácii postupuje podľa individuálneho vzdelávacieho programu (ďalej len IVP). Pravidelne s ním pracuje školský špeciálny pedagóg. Školský špeciálny pedagóg sa podieľa na tvorbe IVP (spolu s triednym učiteľom alebo vyučujúcimi jednotlivých predmetov), individuálne pracuje so žiakom chorým a zdravotne oslabeným podľa výsledkov lekárskej a špeciálnopedagogickej diagnostiky. Metodicky vedie učiteľov, spolupracuje s rodičmi žiaka a so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, ktoré vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu žiaka. Zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto IVP oboznámiť.

V prípade zlepšenia zdravotného stavu žiaka chorého a zdravotne oslabeného sa môže žiakovi vzdelávanému v školskej integrácii prehodnotiť forma vzdelávania v priebehu školskej dochádzky, t.j. môže byť školská integrácia ukončená.

Podmienky prijímania

- Podmienkou prijatia žiaka na školskú integráciu je *špeciálnopedagogická diagnostika*, v prípade potreby aj *psychologická diagnostika* vykonaná v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, *odborná lekárska diagnostika* (onkológ, neurológ, psychiater, internista a iné) a písomná žiadosť rodiča alebo zákonného zástupcu.
- O prijatí chorého a zdravotne oslabeného žiaka rozhoduje riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu a písomného vyjadrenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, vydaného na základe diagnostického vyšetrenia dieťaťa.
- „Riaditeľ školy pred prijatím dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do školy so vzdelávacím programom pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami poučí zákonného zástupcu o všetkých možnostiach vzdelávania jeho dieťaťa“ (§ 61 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z.).

PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

- Pedagogickí zamestnanci
- Vedúci pedagogickí zamestnanci
- Pedagogický asistent pracuje v triede, ktorú navštevuje žiak alebo viac žiakov chorých alebo zdravotne oslabených, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného žiaka v závislosti od závažnosti jeho postihnutia.
- Školský špeciálny pedagóg somatopéd,
- Pomocný zdravotnícky personál

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s vývinovými poruchami učenia

Podľa tohto vzdelávacieho programu sa vzdelávajú žiaci, ktorí majú diagnostikované špecifické vývinové poruchy učenia:

- špecifickú poruchu čítania (u nás označovanú termínom dyslexia)
- špecifickú poruchu hláskovania (dysortografia)
- špecifickú poruchu aritmetických schopností (dyskalkúlia)
- zmiešanú poruchu školských zručností
- iné vývinové poruchy školských zručností (uvádza sa dysgrafia)
- nešpecifikovanú vývinovú poruchu školských zručností (neschopnosť učiť sa).

Pre všetky uvedené poruchy platí, že sa objavujú od raného štádia osvojovania si danej zručnosti, nie sú jednoducho dôsledkom nedostatočnej príležitosti učiť sa, nevyplývajú z mentálnej retardácie alebo sensorického deficitu (poruchy zraku) a ich príčinou nie je získané poškodenie mozgu alebo ochorenie. VPU majú individuálny charakter a vznikajú na podklade dysfunkcií centrálnej nervovej sústavy. Sú jedným z druhov narušenej komunikačnej schopnosti ako narušenie grafickej stránky reči: agrafia, alexia, akalkúlia, dyslexia, dysortografia, dysgrafia, dyskalkúlia. V klinickom obraze špecifických VPU sa okrem špecifických ťažkostí v osvojovaní si čítania, písania, pravopisu a matematických schopností vyskytujú aj ďalšie poruchy a dysfunkcie (všetky súčasne vidíme zriedka):

- deficit v poznávacích schopnostiach,
- deficit v jazykových schopnostiach,
- deficit v exekutívnych funkciách: v pozornosti, plánovaní a monitorovaní vlastnej aktivity,
- percepčno-motorické deficity,
- deficit v jemnej motorike a koordinácii,
- ťažkosti s orientáciou v čase a priestore,
- hyperaktivita, impulzivita

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA ŽIAKOV S VPU

Žiaci základných škôl a špeciálnych tried pre žiakov s VPU v základnej škole plnia rovnaké ciele vzdelávania ako ostatní žiaci základných škôl na primárnom stupni vzdelávania.

STUPEŇ VZDELANIA - Primárne vzdelávanie.

PROFIL ABSOLVENTA

Osvojené kľúčové kompetencie absolventa základnej školy v prípade žiakov s VPU zodpovedajú profilu absolventa primárneho stupňa školského vzdelávania.

VZDELÁVACIE OBLASTI

Obsah školského vzdelávania žiakov s VPU v školskej integrácii v základných školách je rovnaký ako obsah školského vzdelávania žiakov základných škôl. Vo vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia je zaradený predmet individuálna logopedická intervencia (ďalej len „ILI“) a rozvíjanie špecifických funkcií (ďalej len „RŠF“), ako špecifické predmety určené pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou a s VPU.

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Vzdelávacie štandardy pre žiakov s VPU sú rovnaké ako pre ostatných žiakov stupňa. Vzdelávacie štandardy slúžia pre učiteľov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie. Individuálne schopnosti jednotlivých žiakov nemožno zovšeobecňovať a dosiahnuté výkony sú limitované samotným narušením komunikačnej schopnosti a VPU. Preto nemôžu byť ustanovené štandardy pre vyučovací predmet ILI a RŠF.

ŠPECIFIKÁ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

- výchova a vzdelávanie detí a žiakov s VPU sa uskutočňuje aj v školskej integrácii, t. j. v triede alebo výchovnej skupine spolu s ostatnými deťmi alebo žiakmi školy.

Začlenený žiak v školskej integrácii sa vzdeláva podľa rámcového učebného plánu príslušnej školy, v ktorej sa vzdeláva a podľa individuálneho vzdelávacieho programu (ďalej len „IVP“) s prihliadnutím na narušenie. Obsah jeho vzdelávania vychádza zo vzdelávacieho programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia. IVP sa aktualizuje podľa požiadaviek ročníka a aktuálneho stavu žiaka. Logopéd a špeciálny pedagóg metodicky usmerňuje vyučujúcich a spolupracuje na tvorbe IVP. Metódy a postupy používané na vyučovaní vychádzajú z výsledkov psychologickéj, logopedickej a špeciálnopedagogickej diagnostiky, cieľov a obsahu predmetu ILI a RŠF.

Vo výchovno-vzdelávacom procese učiteľ:

- akceptuje žiaka s VPU a rešpektuje špecifiká jeho osobnosti
- rešpektuje správanie žiaka spôsobené jeho narušením
- podporuje a taktne usmerňuje jeho spôsoby sebarealizácie
- povzbudzuje žiaka a vytvára príležitosti pre pozitívne hodnotenie

- stimuluje rozvíjanie tých schopností, ktoré v dôsledku narušenia nie sú dostatočne vyvinuté
- podporuje všetky snahy žiaka o ústnu i písomnú komunikáciu
- poskytuje žiakovi podnety na hodnotiace myslenie a vedie ho k primeranému sebahodnoteniu
- vedie žiaka k samostatnosti a pozitívnym prístupom zvyšuje jeho sebadôveru
- kladie na žiaka primerané požiadavky, nezľavuje v nárokoch a neoslobodzuje ho od činností, ktoré môže s individuálnou pomocou učiteľa alebo spolužiakov zvládnuť

Vo výchovno-vzdelávacom procese *učiteľ zohľadňuje špecifiká osobnosti a poznávacích procesov* žiaka s narušenou komunikačnou schopnosťou, ktoré môžu byť prítomné, napr.:

- ťažkosti pri niektorých myšlienkových operáciách
- pomalé tempo zapamätávania a narušenie pamäti
- motorická instabilita
- nedostatky vo vývine psychomotorických zručností
- znížená miera koncentrácie a vytrvalosti pozornosti
- neadekvátne emocionálne reakcie
- zvýšená unaviteľnosť
- znížená sebadôvera
- nerovnomerné výkony a i.

K zmierneniu prejavov a dôsledkov vyššie uvedených negatívnych vplyvov na vzdelávanie v triede zabezpečí *učiteľ žiakovi nasledujúce podmienky*:

- umiestni žiaka v triede tak, aby mohol vnímať výklad učiteľa všetkými zmyslami,
- do lavice posadí žiaka s takým spolužiakom, ktorý bude schopný a ochotný pomôcť,
- pracovný postup vo výchovno-vzdelávacom procese konzultuje s logopédom a so špeciálnym pedagógom,
- pri práci so žiakom používa vhodné pomôcky (po dohode so špeciálnym pedagógom) a učí ho s nimi pracovať aj samostatne,

Pre porozumenie a osvojenie preberaného učiva učiteľ:

- používa efektívne stratégie učenia,
- pracuje s námetom v takom rozsahu, ktorý je primeraný veku, mysleniu žiaka. V individuálnych prípadoch konzultuje rozsah učiva so špeciálnym pedagógom.
- pri vyučovaní využíva skúsenosti žiaka a nadväzuje na ne,
- nové pojmy vždy vysvetlí a objasní ich v rôznych súvislostiach,
- využíva názorný materiál a poskytuje žiakovi možnosť manipulácie s ním,
- nové učivo usporiada po krokoch a dodržiava postupnosť od jednoduchého k zložitejšiemu,
- systematicky sa venuje žiakovi individuálne, aby žiak postupne preberal celé učivo,
- poskytne žiakovi dostatok možností na precvičovanie a osvojenie učiva,
- priebežne si overuje ako žiak porozumel učivu alebo úlohe,
- pri skúšaní a overovaní vedomostí žiaka volí formu písanú, ústnu i praktickú – uprednostňuje tú formu, ktorú v aktuálnom čase, prípadne aj pre konkrétny druh úloh odporúča školské poradenské zariadenie,
- otázky a úlohy zadáva tak, aby žiak mohol odpovedať jednoznačne,
- pri skúšaní a hodnotení žiaka si overí či žiak porozumel zadanej úlohe,

- umožní, aby školský špeciálny pedagóg mohol pracovať na vyučovacej hodine

Špecifické predmety

Ich výučba bude realizovaná v rámci predmetov Slovenský jazyk a literatúra odborným zamestnancom školy (školský špeciálny pedagóg).

Vyučovaci predmet *individuálna logopedická intervencia* je zaradený vo vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia. Rámcový obsah vzdelávania v tomto predmete určuje samostatný dokument, ktorý je prílohou vzdelávacieho programu pre žiakov s VPU. Obsah logopedickej stimulácie musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami dieťaťa, bez ohľadu na fyzický vek. Predmet ILI vyučuje školský logopéd.

Logopedická intervencia je špecifická aktivita, ktorú uskutočňuje logopéd s cieľmi:

1. identifikovať NKS, vrátenie špecifických VPU;
2. eliminovať, zmierniť NKS, resp. v prípade jej pretrvávania prekonať komunikačnú bariéru;
3. predísť tomuto narušeniu (zlepšiť komunikačnú schopnosť človeka).

Vyučovaci predmet **rozvíjanie špecifických funkcií** je zaradený vo vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia. Rámcový obsah vzdelávania v tomto predmete určuje samostatný dokument, ktorý je prílohou tohoto vzdelávacieho programu. Obsah aktivít, ktoré vykonáva špeciálny pedagóg musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami dieťaťa, bez ohľadu na fyzický vek. Rozvíjanie schopností, ktoré sú narušené v dôsledku diagnostikovanej VPU sa prelína celým vyučovacím procesom, t.j. používajú sa špecifické postupy pri výučbe všetkých predmetov a pôsobí sa cielene a komplexne na celú komunikačnú schopnosť žiaka.. V prípade závažnej VPU je určenie frekvencie cvičení v kompetencii riaditeľa školy. Dĺžka logopedických a špeciálnopedagogických cvičení závisí od veku a schopností dieťaťa, logopedickej a špeciálnopedagogickej diagnózy a prípadne individuálnych špecifik dominantného alebo iného postihnutia, či narušenia dieťaťa.

V prípade dostatočného zmiernenia prejavov VPU alebo jej eliminácie, môže žiak pokračovať vo vzdelávaní v bežnej triede základnej školy.

Všeobecné zásady hodnotenia žiaka s VPU

1. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka s VPU učiteľ rešpektuje jeho psychický a fyzický zdravotný stav, druh a závažnosť poruchy, ktorá má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom predmete.
2. Učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení povinnej školskej dochádzky. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka kladie dôraz na jeho individuálne schopnosti, ktoré sú základom jeho pracovnej a sociálnej integrácie.
3. Pri hodnotení a klasifikácii žiaka je nevyhnutné postupovať podľa odporúčaní špeciálneho pedagóga a školského logopéda.
4. O spôsobe a možnostiach hodnotenia a klasifikácie triedny alebo vyučujúci učiteľ informuje zákonného zástupcu žiaka s VPU po konzultácii so špeciálnym pedagógom a školským logopédom.
5. Pri hodnotení žiaka s VPU učiteľ taktne posudzuje úroveň jeho vedomostí nielen v porovnaní s rovesníkmi, ale najmä v porovnaní s uplynulým obdobím vzhľadom na predchádzajúce

výkony samotného žiaka.

FORMY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Pri výbere formy vzdelávania žiakov s VPU je potrebné postupovať individuálne, podľa výsledkov špeciálnopedagogickej, logopedickej, psychologickej, prípadne inej odbornej diagnostiky.

PODMIENKY PRIJÍMANIA

Do základnej školy (špeciálna škola, špeciálna trieda, školská integrácia) sa žiak s VPU prijíma na základe psychologickej a špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky v centre špeciálnopedagogického poradenstva (CŠPP) alebo v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP). V prípade potreby môže poradenské zariadenie priamo, alebo na základe podnetu školy, vyžadovať aj odbornú lekársku diagnostiku alebo diagnostiku odborného zdravotníckeho zamestnanca (neuroológ, psychiater, foniater, ORL, klinický logopéd a pod.).

POVINNÉ PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

Okrem povinného personálneho zabezpečenia platného podľa štátneho vzdelávacieho programu schváleného v júni 2008 je potrebné, aby v škole, v ktorej sú vzdelávaní žiaci s VPU pôsobil školský logopéd, školský špeciálny pedagóg a pedagogický asistent.

POVINNÉ MATERIÁLNO-TECHNICKÉ A PRIESTOROVÉ ZABEZPEČENIE

Okrem vybavenia školy uvedeného v štátnom vzdelávacom programe je potrebné pre žiakov s VPU zabezpečiť špeciálne učebnice a pracovné listy.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s poruchou aktivity a pozornosti

Poruchu aktivity a pozornosti definujeme ako skupinu porúch správania, so začiatočnými prejavmi pred siedmym rokom veku života dieťaťa. Je to kombinácia hyperaktivity, poruchy pozornosti a neschopnosti sa primerane dlhší čas sústrediť na danú úlohu, pričom je toto správanie typické pre všetky situácie a je relatívne trvalé. Pri nevhodnom, najmä dlhodobejšom výchovnom prístupe, sa môžu sekundárne vyvinúť až asociálne formy správania. Ako pridružená porucha sa môžu vyskytnúť aj špecifické poruchy učenia.

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANI

Ciele výchovy a vzdelávania sú v súlade s cieľmi výchovy a vzdelávania podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre 1. stupeň základnej školy ISCED 1.

Špecifickým cieľom je reedukácia a korekcia prejavov v učení a správaní, ktoré sú dôsledkom diagnostikovaného zdravotného znevýhodnenia ako aj tréning požadovaných vzorov, foriem správania a následne aj reedukácia vlastností vo vzťahu k učeniu.

STUPEŇ VZDELANIA

Stupeň vzdelania je definovaný v Štátnom vzdelávacom programe pre primárne vzdelávanie - 1. stupeň základnej školy ISCED.

PROFIL ABSOLVENTA

Profil absolventa je definovaný v Štátnom vzdelávacom programe pre primárne vzdelávanie - 1. stupeň základnej školy.

VZDELÁVACIE OBLASTI

Vzdelávacie oblasti a prierezové témy sú totožné so vzdelávacími oblasťami a prierezovými témami podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie - 1. stupeň základnej školy.

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Vzdelávacie štandardy sú totožné so vzdelávacími štandardami podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie - 1. stupeň základnej.

ŠPECIFIKÁ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Ak sa porucha aktivity a pozornosti premieta do vzdelávacieho procesu tak, že žiakovi je potrebné vytvoriť špeciálne podmienky na vzdelávanie, takýto žiak má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby a musí byť v škole evidovaný ako žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a musí mať vypracovaný individuálny vzdelávací program. Žiak môže mať špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby počas celého vzdelávacieho cyklu alebo len počas limitovaného obdobia, čo sa posudzuje na základe výsledkov odborného vyšetrenia školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý sa vzdeláva v bežnej triede základnej školy, musí mať zabezpečené odborné personálne, materiálne, priestorové a organizačné podmienky v rozsahu a kvalite zodpovedajúcej jeho individuálnym potrebám. Všetky špecifické úpravy sa vypracovávajú v individuálnom rozsahu a kvalite tak, aby zodpovedali špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám konkrétneho žiaka.

Základom pre špecifický postup pri vzdelávaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti je vytvorenie pozitívneho vzťahu medzi učiteľom a žiakom. Vzdelávanie žiaka s poruchou aktivity a pozornosti si vyžaduje koordinovaný tímový prístup učiteľa a špeciálneho pedagóga, podľa potreby.

Špecifiká vzdelávania je potrebné uplatňovať v individuálnom rozsahu a podľa individuálnych potrieb žiakov vo všetkých formách vzdelávania nasledovne:

- Všeobecné ciele vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a kompetencie sa prispôbujú individuálnym osobitostiam žiakov s poruchou aktivity a pozornosti.
- Žiak s poruchou aktivity a pozornosti, ktorý nemôže plniť požiadavky príslušných vzdelávacích oblastí a štandardov, sa vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu.
- Voliteľné (disponibilné) hodiny je možné využiť aj na intenzívne vzdelávanie v určitej vzdelávacej oblasti v rámci individuálneho vzdelávacieho programu žiaka.
- V prípade individuálnej integrácie v bežnej triede základnej školy môže na vyučovacích hodinách podľa potreby pracovať so žiakom/žiakmi s poruchou aktivity a pozornosti školský špeciálny pedagóg alebo liečebný pedagóg a to individuálne alebo v skupinkách, podľa individuálneho vzdelávacieho programu žiaka/žiacov. Obsah, formy a postup svojej činnosti konzultuje s príslušným učiteľom.
- Školský špeciálny pedagóg v rámci vyučovania pracuje individuálne so žiakom, resp. so skupinkou vybraných žiakov s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie, terapie alebo reedukácie.
- Pri vyučovaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti učiteľ určuje priebeh a štruktúru vyučovacej hodiny flexibilne, zohľadňujúc psychický stav, správanie a potreby žiakov, ktoré sú dôsledkom stanovenej diagnózy.

■ Pri hodnotení učebných výsledkov aj správania sa kladie dôraz na motivačnú zložku hodnotenia.

Ak je žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami potrebné prispôbiť obsah a formy vzdelávania v jednom alebo viacerých vyučovacích predmetoch, vypracuje vyučujúci daného predmetu v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom ako súčasť individuálneho vzdelávacieho programu *Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu*. Jedná sa o úpravu obsahu vzdelávania žiaka, t. j. vychádza sa z učebných osnov predmetu.

Individuálny vzdelávací program sa v priebehu školského roka môže upravovať a dopĺňať podľa aktuálnych špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka. Do školského vzdelávacieho programu si škola v rámci voliteľných (disponibilných) hodín, okrem iných predmetov, podľa potreby môže zaradiť aj špecifické predmety zamerané na korekciu, terapiu a reedukáciu dôsledkov zdravotného znevýhodnenia žiakov, napr. individuálna logopedická intervencia, čítanie a písanie hrou, pohybová výchova, terapeutické a korektívne cvičenia.

Špecifický predmet *Terapeutické a korektívne cvičenia*

Cieľom vyučovania predmetu je rozvoj osobnosti použitím metód a postupov, na základe ktorých sa naučia lepšie zvládať subjektívne záťažové situácie, zmierňovať impulzivitu, agresivitu, pozitívne ovplyvňovať krátkotrvajúcu pozornosť a nízku frustračnú toleranciu, čo im umožní sociálne prijateľným spôsobom sa začleniť do domáceho prostredia, skupiny spolužiakov v škole a vrstovníckej skupiny v širšom sociálnom prostredí. Na hodinách predmetu sa žiak vedie k tomu, aby sa primerane, podľa svojich schopností, naučil poznávať sám seba, uvedomovať svoje city a pocity, komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí. Predmet je možné vyučovať aj u žiakov s poruchou aktivity a pozornosti, ktorí sa vzdelávajú formou individuálnej integrácie na bežných základných školách. Pre vyučovanie je možné vytvoriť skupinu zo žiakov viacerých ročníkov 1. stupňa ZŠ vyučovať predmet ako voliteľný v rámci individuálneho vzdelávacieho programu.

V rozvoji osobnosti žiaka sa predmet zameriava predovšetkým na:

- rozvoj sociálnych zručností, podporu procesov sebvýchovy, budovanie aktívneho vzťahu dieťaťa k osobnému rastu
- podporu a pomoc pri plnení vývinových úloh
- kultivovanie sociálneho fungovania dieťaťa a zvýšením sociálnych kompetencií
- stimulovanie procesov sociálneho učenia
- konfrontáciu vlastných skúseností a vedomostí v rámci skupiny a v porovnaní so sociálnymi normami
- rozvoj pozitívnych sociálnych interakcií, vplyv skupinových procesov na vývin jednotlivca
- korektívnu skúsenosť interakcie s dospelým v atmosfére dôvery a prijatia

Obsah predmetu je rámcový.

1. Problémové správanie a jeho korekcia
2. Rozvoj emocionálnej inteligencie
3. Rozvoj komunikačných zručností
4. Osobnostný rozvoj
5. Rozvoj sociálnych zručností
6. Oblasť rodinných vzťahov

7. Oblasť rovesníckych vzťahov

Všetky témy sú zamerané hlavne na rozvoj osobnosti a správania žiaka v súlade s hore uvedenými cieľmi. Majú teda charakter výchovy, prevýchovy, korekcie správania, obsahujú prvky terapie, psychoterapie.

Vo vyučovaní predmetu terapeutické a korektívne cvičenia sa používajú najmä nasledovné metódy: rozhovor, relaxačné techniky, emWave stimulácia, arteterapeutické a muzikoterapeutické techniky, techniky dramoterapie, brainstorming, hranie rolí, pantomíma, kognitívno-behaviorálne techniky, sociometrické techniky, psychogymnastika, psychomotorická terapia, dotazníkové metódy, spätná väzba.

Špecifický predmet *Pohybová výchova*

Cieľom vyučovania tohto predmetu je rozvíjať pohybové schopnosti žiakov, osvojenie etických noriem prostredníctvom pravidiel aplikovaných na športových a pohybových hrách a naučiť žiakov zdravému životnému štýlu. Špecifickým cieľom vyučovania predmetu je naučiť žiakov s poruchou aktivity a pozornosti lepšie zvládať subjektívne záťažové situácie, zmierniť impulzivnosť, agresivitu, pozitívne ovplyvňovať krátkotrvajúcu pozornosť a nízku frustračnú toleranciu, čo im umožní sociálne prijateľným spôsobom sa začleniť do domáceho prostredia, skupiny spolužiakov v škole a vrstovníckej skupiny v širšom sociálnom prostredí. Na hodinách predmetu sa žiak vedie k tomu, aby spoznával svoje telo, primerane veku poznal svoje schopnosti, nepreceňoval ich adekvátne hodnotil svoj výkon. V rozvoji osobnosti žiaka sa predmet zameriava predovšetkým na:

- podporu rozvoja jemnej a hrubej motoriky
- podporu rozvoja psychomotoriky
- tréning ovládania impulzívneho správania a prvkov agresivity v správaní,
- tréning koncentrácie pozornosti
- učenie žiaka adekvátne hodnotiť svoj výkon
- učenie žiaka prijímať vlastné obmedzenia a rozvíjať silné stránky
- rozvoj pozitívnych sociálnych interakcií, začlenenie do skupiny

Obsah voliteľného predmetu je rámcový, realizácia a výber jednotlivých cvičení a hier sa prispôbuje aktuálnej vzorke žiakov z hľadiska ich veku, špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám a súčasnej situácii v triede. Predmet je možno aplikovať u žiakov s poruchou aktivity a pozornosti, ktorí sa vzdelávajú formou individuálnej integrácie v bežnej základnej škole.

1. Pohybové činnosti
2. Netradičné pohybové hry
3. Psychomotorické cvičenia a hry
4. Manipulačné a pohybové hry
5. Kreatívne a estetické pohybové činnosti
6. Lokomočné a pohybové hry

Vyučovanie predmetu vedie žiakov k zdravému životnému štýlu. Vyučovanie vedie pedagóg pod neustálym dozorom. Všetky činnosti sú riadené. Na prvej hodine je potrebné určiť pravidlá, ktoré sú platné počas celého vyučovania predmetu. Na efektívnu aplikáciu predmetu je potrebné vytvoriť atmosféru otvorenosti a dôvery. Všetky činnosti, cvičenia sa realizujú hrovou formou tak aby bol zdôraznený relaxačný prvok.

Vo vyučovaní predmetu pohybová výchova sa používajú najmä relaxačné cvičenia, cvičenia zamerané na koncentráciu pozornosti, ovládanie impulzívneho správania, kreatívne pohybové činnosti, psychomotorické cvičenia, kolektívne hry, hry zamerané na kooperáciu, dodržiavanie pravidiel, diagnostické a hodnotiace postupy, spätná väzba

Špecifický predmet: Čítanie a písanie hrou

Vyučovanie voliteľného predmetu čítanie a písanie hrou je rozšírením vyučovania povinného predmetu slovenský jazyk a literatúra. Predstavuje netradičný, ale efektívny spôsob vyučovania, ktorého hlavným cieľom je, aby žiaci, ktorí majú špecifické problémy s čítaním a písaním, resp. majú problém sa dostatočne a primeraný čas koncentrovať, sa pri týchto činnostiach zbavili strachu, napätia, zábran a získali primeranú dávku sebadôvery.

Ďalším cieľom predmetu je naučiť žiakov s poruchou aktivity a pozornosti hravou formou súvisle komunikovať ústnou a písomnou formou na primeranej úrovni, rozvíjať slovnú zásobu, rozvíjať čítanie s porozumením, čitateľské zručnosti, ďalej osvojenie si tvarov písma hravou formou špeciálnymi postupmi s prihliadnutím na poruchu koncentrácie pozornosti, impulzivitu, prípadne aj poruchu písania (dysgrafiú) a poruchu čítania (dyslexiu). Dôležitý vo vyučovaní predmetu je motivačný a relaxačný prvok, zažitie pocitu úspešnosti a uspokojenia.

V rozvoji osobnosti žiaka sa predmet zameriava predovšetkým na:

- rozvoj slovnej zásoby
- porozumenie čítaného textu
- rozvoj schopnosti reprodukovať text
- rozvoj jemnej motoriky a grafomotoriky
- osvojovanie si písacích návykov
- osvojovanie si gramaticky správneho písaného textu
- rozvoj estetickej stránky písaného textu
- rozvoj kreativity
- podporu rozvoja charakterových vlastností na základe akceptácie pozitívnych literárnych postáv
- tréning koncentrácie pozornosti a ovládanie impulzívneho správania
- učenie sa reálne hodnotiť svoj výkon a správanie
- učenie sa prijímať vlastné obmedzenia a rozvíjať silné stránky
- rozvoj pozitívnych sociálnych interakcií, začlenenie do skupiny

Obsah predmetu je rámcový, zahŕňa témy:

- I. Rozvoj jemnej grafomotoriky
- II. Písmeno, slabika slovo, písaný text
- III. Náročnejšia práca s textom
- IV. Samostatná tvorivá práca s textom
- V. Časopis, kniha, knižnica, počítač, internet
- VI. Pamäťový nácvik a reprodukcia textu
- VII. Dramatizácia textu

Vo vyučovaní predmetu čítanie a písanie hrou sa používajú najmä nasledovné postupy a činnosti: rozhovor, kreatívne činnosti, postupy zamerané na rozvoj čitateľských zručností, činnosti a hry zamerané na koncentráciu pozornosti, činnosti a hry zamerané na kooperáciu, do-

držiavanie pravidiel, práca s textom, práca s výukovými programami, CD a internetom dramatizácia textu, grafomotorické cvičenia, relaxačné cvičenia, skupinová práca, práca vo dvojiciach, individuálna práca so žiakom, diagnostické a hodnotiace postupy, spätná väzba.

ORGANIZAČNÉ PODMIENKY NA VÝCHOVU A VZDELÁVANIE

Vo výnimočnom prípade môže byť žiak so závažnou formou poruchy aktivity a pozornosti na základe lekárskeho odporúčania a v súlade s platnou legislatívou na určitý čas oslobodený od povinnosti dochádzať do školy, pričom sa mu poskytuje individuálne vzdelávanie.

POVINNÉ PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

Pri vzdelávaní žiaka s poruchou aktivity a pozornosti formou individuálnej integrácie v bežnej základnej škole je potrebné zabezpečiť odborný servis školského špeciálneho pedagóga a podľa potreby ďalších odborných zamestnancov – psychológa, liečebného pedagóga, logopéda, pedagogického asistenta.

PODMIENKY NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA V ŠKOLE

Najmä u žiakov so závažnejšími formami poruchy aktivity a pozornosti je potrebné zabezpečiť zvýšenie ochrany fyzickej bezpečnosti samotného žiaka a jeho spolužiakov. Žiak by mal byť pod stálym pedagogickým dozorom.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s poruchami správania

Pod poruchami správania rozumieme skupinu porúch premietajúcich sa najmä do sociálnych vzťahov jednotlivca a spoločnosti, kde dochádza opakovane a trvalo k aktívnemu a závažnému porušovaniu spoločensky akceptovaných morálnych alebo aj právnych noriem, pričom jedinec ešte nie je alebo v plnom rozsahu nie je právne zodpovedný. Vznik a vývin porúch správania je komplexne podmienený mnohými faktormi, u väčšiny prípadov majú primárny význam činitele sociálneho charakteru. V prípade, že je porucha správania kombinovaná s poruchou aktivity a pozornosti, ide o poruchu správania hyperkinetickú.

Vzdelávací program je určený aj pre žiakov s poruchami správania, ktorí sa vzdelávajú formou individuálnej integrácie v bežnej základnej škole.

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Ciele výchovy a vzdelávania sú v súlade s cieľmi výchovy a vzdelávania podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre 1. stupeň základnej školy ISCED 1.

Špecifickými cieľmi sú

- špeciálnopedagogická diagnostika stavu vzdelanosti, vedomostí, zručností, návykov a vývinu vlastností osobnosti,
- reedukácia narušeného vývinu vlastností osobnosti vo vzťahu k učeniu, správaniu, práci a narušeného psychosociálneho a emocionálneho vývinu.

STUPEŇ VZDELANIA

Stupeň vzdelania je definovaný v Štátnom vzdelávacom programe pre 1. stupeň základnej školy ISCED 1.

PROFIL ABSOLVENTA

Profil absolventa je definovaný v Štátnom vzdelávacom programe pre 1. stupeň základnej školy ISCED 1.

VZDELÁVACIE OBLASTI A PRIEREZOVÉ TÉMY

Vzdelávacie oblasti a prierezové témy sú totožné so vzdelávacími oblasťami a prierezovými témami podľa v Štátneho vzdelávacieho programu pre 1. stupeň základnej školy ISCED 1.

ŠPECIFIKÁ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Vzdelávanie žiaka s poruchou správania si vyžaduje koordinovaný tímový prístup učiteľa, psychológa, špeciálneho pedagóga, liečebného pedagóga, lekára a ďalších odborníkov podľa potreby. Špecifiká vzdelávania je potrebné uplatňovať v individuálnom rozsahu a podľa individuálnych potrieb žiakov vo všetkých formách vzdelávania nasledovne:

- všeobecné ciele vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a kompetencie sa prispôbujú individuálnym osobitostiam žiakov s poruchami správania,
- žiak s poruchami správania, ktorý nemôže plniť požiadavky príslušných vzdelávacích oblastí a štandardov, sa vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu,
- voliteľné hodiny je možné využiť aj na intenzívne vzdelávanie v určitej vzdelávacej oblasti v rámci individuálneho vzdelávacieho programu žiaka,
- v prípade individuálnej integrácie v bežnej triede základnej školy môže školský špeciálny pedagóg alebo liečebný pedagóg na vyučovacích hodinách podľa potreby pracovať so žiakom / žiakmi s poruchami správania individuálne alebo v skupinkách podľa individuálneho vzdelávacieho programu žiaka/žiakov. Obsah, formy a postup vyučovania konzultuje s príslušným učiteľom,
- školský špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, školský psychológ môže v rámci vyučovania pracovať individuálne so žiakom, resp. so skupinkou vybraných žiakov s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie, terapie alebo reedukácie,
- vo vyučovaní žiakov s poruchami správania si učiteľ môže stanoviť dĺžku a štruktúru vyučovacej hodiny flexibilne, zohľadňujúc psychický stav, správanie a potreby žiakov, ktoré sú dôsledkom stanovenej diagnózy,

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Vzdelávacie štandardy sú totožné so vzdelávacími štandardami podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre 1. stupeň základnej školy ISCED 1.

ORGANIZAČNÉ PODMIENKY NA VÝCHOVU A VZDELÁVANIE

Vzdelávanie formou individuálnej integrácie

Ak sa poruchy správania premietajú do vzdelávacieho procesu tak, že žiakovi je potrebné vytvoriť špeciálne podmienky na vzdelávanie, takýto žiak má špeciálne výchovnovzdelávacie potreby a musí byť na škole evidovaný ako žiak so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami. Status žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami môže byť aktuálny najmä v prípade, kedy žiak s poruchami správania výrazne zaostáva vo vzdelávaní, poruchy správania sú kombinované s poruchou aktivity a pozornosti, resp. sú poruchy správania dôsledkom aj narušeného duševného zdravia, alebo telesných chronických ochorení. Podmienkou evidencie žiaka ako žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je súhlas jeho zákonného zástupcu. Potvrdenie o tom, že žiak má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vydáva podľa kompetencií, na základe odborného vyšetrenia školské zariadenie výchovného poradenstva a prevencie. Žiak, ktorý má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, musí mať vypracovaný individuálny vzdelávací program. Individuálny vzdelávací program vypracováva škola spoločne so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie

podľa kompetencií. Žiak môže mať špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby počas celého vzdelávacieho cyklu alebo len počas limitovaného obdobia, čo sa posudzuje na základe výsledkov odborného vyšetrenia školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie. Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý sa vzdeláva v bežnej triede základnej školy, musí mať zabezpečené odborné personálne, materiálne, priestorové a organizačné podmienky v rozsahu a kvalite zodpovedajúcej jeho individuálnym potrebám.

Riaditeľ školy je povinný pri výchove a vzdelávaní takéhoto žiaka zabezpečiť systematickú spoluprácu školy so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie. Podľa potreby škola môže spolupracovať aj s niektorým diagnostickým centrom alebo reedukačným centrom.

Individuálny vzdelávací program je dokument, ktorého účelom je plánovanie vzdelávania žiaka podľa jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb. Všetky špecifické úpravy sa vypracovávajú v individuálnom rozsahu a kvalite tak, aby odpovedali špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám konkrétneho žiaka. Ak je žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami potrebné prispôbiť obsah a formy vzdelávania v jednom alebo viacerých vyučovacích predmetoch, vypracuje vyučujúci daného predmetu v spolupráci so špeciálnym pedagógom ako súčasť individuálneho vzdelávacieho programu *Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu*. Jedná sa o úpravu obsahu vzdelávania žiaka, t. j. vychádza sa z učebných osnov predmetu. Vyučujúci učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom vypracuje postupnosť krokov pri preberaní učiva príslušného predmetu. Úprava učebných osnov predmetu, ktorá je súčasťou individuálneho vzdelávacieho programu, sa vypracováva len pre tie vyučovacie predmety, v ktorých žiak nemôže postupovať podľa učebných osnov daného ročníka. Prímeraná úprava učebného obsahu je možná len na základnej škole. Úprava učebných osnov sa akceptuje len v prípade napr. pridruženej poruchy aktivity a pozornosti v nevyhnutnom rozsahu a kvalite a po konzultácii so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie.

Individuálny vzdelávací program sa v priebehu školského roka môže upravovať a dopĺňovať podľa aktuálnych špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka.

Výchova a vzdelávanie žiakov s viacnásobným postihnutím

Viacnásobné postihnutie netvorí jednoduchý súčet dominujúceho a pridruženého postihnutia, ale ide o kvalitatívne odlišnú špecifickú jednotku. Z toho vyplýva potreba novej kvality odbornej starostlivosti, spolupráca viacerých špecialistov a určenie koordinujúcej osoby.

Vzdelávací program pre žiakov s viacnásobným postihnutím je súčasťou štátnych vzdelávacích programov pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie pre žiakov bez zdravotného znevýhodnenia. Vzdelávací program pre žiakov s viacnásobným postihnutím charakterizuje výchovu a vzdelávanie žiakov s viacnásobným postihnutím a vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o túto skupinu žiakov. Prvá časť vzdelávacieho programu je určená pre žiakov s viacnásobným postihnutím v kombinácii s mentálnym postihnutím a druhá časť sa týka výchovy a vzdelávania žiakov s viacnásobným postihnutím v kombinácii s iným postihnutím bez prítomného mentálneho postihnutia.

1. Vzdelávanie žiakov s viacnásobným postihnutím v kombinácii s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie

V populácii žiakov s viacnásobným postihnutím je najviac takých žiakov, u ktorých sa kombinuje mentálne postihnutie s iným postihnutím. Žiak, ktorý má diagnostikované viacnásobné postihnutie, v obraze ktorého je mentálne postihnutie a ďalšie postihnutie alebo narušenie, postupuje podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím príslušného stupňa. Špecifické vyučovacie predmety podľa konkrétnej kombinácie postihnutia sa zaraďujú do školského vzdelávacieho programu alebo sa žiak s viacnásobným postihnutím vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu.

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Hlavnými cieľmi primárneho vzdelávania sú rozvinuté kľúčové spôsobilosti žiakov s viacnásobným postihnutím v kombinácii s mentálnym postihnutím na úrovni, ktorá je pre nich dosiahnuteľná. Primárne vzdelávanie poskytuje východiskovú bázu pre postupné rozvíjanie kľúčových spôsobilostí žiakov ako základu všeobecného vzdelania prostredníctvom cieľov uvedených vo vzdelávacom programe pre žiakov mentálnym postihnutím s prihliadnutím na ďalšie postihnutie alebo narušenie.

Stupeň vzdelania, profil absolventa, vzdelávacie oblasti, vzdelávacie štandardy, rámcový učebný plán a ďalšie časti vychádzajú z VP pre žiakov s mentálnym postihnutím.

Je nevyhnutné, aby vzdelávanie žiaka s viacnásobným postihnutím v kombinácii s mentálnym postihnutím v základnej škole bolo realizované v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom, aby riaditeľ školy zabezpečil úzku spoluprácu s centrom špeciálnopedagogického poradenstva a s rodičmi žiaka. Žiak s viacnásobným postihnutím v kombinácii s mentálnym postihnutím sa vzdeláva podľa obsahu vzdelávania pre žiakov s mentálnym postihnutím príslušného variantu s prihliadnutím na ďalšie postihnutie.

2. Vzdelávanie žiakov s viacnásobným postihnutím bez mentálneho postihnutia primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie

Žiak s viacnásobným postihnutím v kombinácii s iným postihnutím bez prítomného mentálneho postihnutia, ktorý sa vzdeláva v triedach základnej školy s vyučovacím jazykom slovenským spolu s ostatnými žiakmi sa vzdeláva podľa rámcového učebného plánu príslušnej školy a individuálneho vzdelávacieho programu, s prihliadnutím na druhy a stupne postihnutí. Obsah vzdelávania vychádza zo vzdelávacích programov pre príslušné prítomné kombinácie postihnutia.

Pri výchove a vzdelávaní podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s viacnásobným postihnutím bez mentálneho postihnutia platia ustanovenia, ktoré sú uvedené vo vzdelávacích programoch pre príslušné druhy postihnutia s prihliadnutím na druhy a stupne postihnutia žiaka.

Výchova a vzdelávanie žiakov žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami

1. VÝCHOVA A VZDELÁVANIE ŽIAKOV S AU ALEBO PVP BEZ MP

Pri výchove a vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami sa postupuje podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími per-

vazívnymi vývinovými poruchami pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie. Uplatňuje sa pri vzdelávaní žiakov s touto diagnózou v základnej škole, t. j. v základnej škole pre žiakov s autizmom a v ďalších školách pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, v špeciálnych triedach základných škôl alebo pri individuálnom začlenení. Vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o žiakov v školách, kde sú vzdelávaní.

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Hlavnými cieľmi primárneho vzdelávania a nižšieho stredného vzdelávania žiakov s AU alebo PVP (bez MP) sú rozvinuté kľúčové spôsobilosti ako kombinácie vedomostí, spôsobilostí, skúseností a postojov na úrovni, ktorá je pre nich osobne dosiahnuteľná a maximálne možné integrovanie do spoločnosti. Plnia porovnateľné ciele výchovy a vzdelávania ako žiaci základných škôl bez zdravotného znevýhodnenia na primárnom stupni vzdelávania a nižšom strednom stupni vzdelávania.

STUPEŇ VZDELANIA

Primárne vzdelávanie – 1. stupeň základnej školy. Nižšie stredné vzdelávanie – 2. stupeň základnej školy.

PROFIL ABSOLVENTA

Osvojené kompetencie žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) zodpovedajú profilu absolventa primárneho stupňa vzdelávania a profilu absolventa nižšieho stredného stupňa vzdelávania.

VZDELÁVACIE OBLASTI

Pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) je do vzdelávacích oblastí rámcového učebného plánu začlenená oblasť ŠPECIÁLNOPEDAGOGICKÁ PODPORA.

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Vzdelávacie štandardy pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) sú rovnaké ako pre žiakov bez zdravotného znevýhodnenia. Plnenie výkonového štandardu je však ovplyvnené konkrétnou diagnostickou kategóriou pervazívnej vývinovej poruchy a z toho vyplývajúci individuálnych schopností a možností žiaka. Čiastočné plnenie jednotlivých výkonov vzdelávacieho štandardu, resp. ich neplnenie vôbec, v konkrétnom vyučovacom predmete je zaznamenané v individuálnom vzdelávacom programe žiaka.

ŠPECIFIKÁ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA S AU ALEBO PVP (BEZ MP) V TRIEDE ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Školský špeciálny pedagóg sa podieľa na tvorbe IVP spolu s triednym učiteľom alebo vyučujúcimi jednotlivých predmetov, individuálne pracuje so žiakom AU alebo PVP (bez MP) podľa výsledkov lekárskej, psychologickkej a špeciálnopedagogickkej diagnostiky. Metodicky vedie učiteľov, spolupracuje s rodičmi žiaka a so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, ktoré vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu žiaka. Zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto IVP oboznámiť. V školskej integrácii sa žiak vzdeláva podľa rámcového učebného plánu príslušnej školy v ktorej sa vzdeláva. Obsah vzdelávania však vychádza zo vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami.

zivnými vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie. Zo strany školy je potrebné zabezpečiť materiálo-technické podmienky, zodpovedajúce aktuálnym individuálnym vzdelávacím potrebám žiaka s AU alebo PVP (bez MP).

2. VÝCHOVA A VZDELÁVANIE ŽIAKOV S AU ALEBO PVP S MP

Pri výchove a vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) sa postupuje podľa Vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie (ďalej aj „VP pre žiakov s AU alebo PVP s MP“). Vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o žiakov AU alebo PVP s MP v školách, kde sú vzdelávaní.

CIELE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Hlavnými cieľmi primárneho vzdelávania žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím je rozvinutie kľúčových kompetencií (spôsobilostí) na úrovni, ktorá je pre nich osobne dosiahnuteľná a maximálne možné integrovanie do spoločnosti.

STUPEŇ VZDELANIA

Primárne vzdelanie získa žiak absolvovaním vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím. Dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie s doložkou.

PROFIL ABSOLVENTA

Žiak je pripravený na ďalšie vzdelávanie a prípravu na povolanie v triede s individuálnym vzdelávacím programom v praktickej škole alebo v odbornom učilišti v oblasti komunikácie, sociálnych a manuálnych zručností.

VZDELÁVACIE OBLASTI

Obsah vzdelávania pre žiakov s AU alebo PVP s MP tvoria vzdelávacie oblasti, ktoré obsahujú jednotlivé vyučovacie predmety. Obsah a ciele jednotlivých vyučovacích predmetov sa prispôbujú individuálnym osobitostiam každého žiaka. Obsah vzdelávania sa chápe ako podklad, ktorý má učiteľ tvorivo rozvíjať, rozširovať alebo redukovať, v závislosti od potenciálu a osobnostných vlastností každého žiaka.

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY

Pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím nie sú určené vzdelávacie štandardy.

ŠPECIFIKÁ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA ŽIAKOV S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠÍMI PERVAZÍVNIMI VÝVINOVÝMI PORUCHAMI S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM

Pri výchove a vzdelávaní žiakov s AU alebo PVP s MP ide o žiakov s rôznymi diagnostickými kategóriami a z toho vyplývajúcimi symptómami, ktoré zásadne ovplyvňujú nielen aktuálny výchovno-vzdelávací proces ale aj ich výchovu a vzdelávanie vôbec. Do skupiny pervazívnych vývinových porúch (F84) sú podľa MKCH-10-SK- 2016) zahrnuté nasledovné diagnostické kategórie: Detský autizmus (F84.0), Atypický autizmus (F84.1), Rettov syndróm (F84.2), Iná detská dezintegračná porucha (F84.3), Hyperaktívna porucha spojená s duševnou zaostalosťou a stereotypnými pohybmi (F84.4), Aspergerov syndróm (F84.5), Iná pervazívna

vývinová porucha (F84.8), Pervazívna vývinová porucha, bližšie neurčená (F84.9).

Žiak s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím môže byť vzdelávaný v triede základnej školy spolu s inými žiakmi, t. j. v školskej integrácii podľa individuálneho vzdelávacieho programu. Vzhľadom na autizmus alebo ďalšie pervazívne vývinové poruchy je potrebné zdôrazniť, že voľba úrovne (obsahu vzdelávania) sa nemôže riadiť diagnostikovaným stupňom mentálneho postihnutia žiaka. To znamená, že žiak, ktorý podľa psychologického vyšetrenia má napr. stredný stupeň mentálneho postihnutia, nepostupuje automaticky podľa strednej, t. j. druhej úrovne obsahu vzdelávania príslušného vyučovacieho predmetu, ale pedagóg zvolí pre neho tú úroveň, ktorú je na základe svojich predpokladov schopný zvládať. Pre žiaka v rôznych vyučovacích predmetoch možno určiť rôznu úroveň obsahu vzdelávania. Ak žiak vďaka systematickej špeciálnopedagogickej starostlivosti prejaví vyššiu úroveň schopností než pri jeho poslednom diagnostikovaní, postupne sa mu upraví obsah vzdelávania tak, aby naň mohol čím skôr nadviazať vyššou úrovňou obsahu vzdelávania. Naopak, pri nezvládaní úloh, vychádzajúcich z pôvodne nastavenej úrovne obsahu vzdelávania v niektorom predmete, je nevyhnutné prejsť na ich nižšiu úroveň alebo sa vrátiť k upevňovaniu učiva predchádzajúceho ročníka. Môže sa stať, že stav žiaka si bude vyžadovať také tempo práce, ktoré nedovolí v priebehu jedného školského roka splniť ciele vyučovacieho predmetu príslušného ročníka. V tom prípade sa v nasledujúcom ročníku, ak to vyžaduje charakter predmetu pre nadväznosť učiva, začne neprebratým učivom predchádzajúceho ročníka a nie učivom toho ročníka, do ktorého žiak postúpil. Obsah a ciele obsiahnuté v obsahu vzdelávania sa prispôsobujú individuálnym osobitostiam každého žiaka. Vyučujúci uplatňuje primeranosť nárokov na základe dispozícií žiaka, ktoré majú vplyv na prognózu jeho vývinu s cieľom zlepšovať jeho vedomosti, zručnosti a návyky a zvyšovať tým jeho šance na zlepšovanie kvality jeho života. Pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím nie sú určené vzdelávacie štandardy pre jednotlivé ročníky, ktoré by bolo nutné splniť pre postup do ďalšieho ročníka. Výchova a vzdelávanie žiaka s AU alebo PVP sa uskutočňuje podľa **individuálneho vzdelávacieho programu** (ďalej aj „IVP“), ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva.

7.2 Výchova a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Sociálne znevýhodnené (znevýhodňujúce) prostredie (ďalej aj „SZP“) definujeme ako „prostredie, ktoré vzhľadom na sociálne (jazykové, kultúrne) podmienky neposkytuje dostatok primeraných podnetov pre kognitívny rozvoj dieťaťa a nepodporuje jeho efektívnu socializáciu a osobnostný rozvoj“.

Cieľom výchovy a vzdelávania žiakov zo SZP je znížiť alebo odstrániť potenciálne hendikepy, ktoré vyplývajú z tohto znevýhodnenia tak, aby sa vytvorili podmienky pre efektívne vzdelávanie a zabezpečil sa ich rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelaniu.

Možnosti kompenzácie znevýhodňujúceho prostredia v škole:

- prispôbenie metód a postupov pri vzdelávaní tak, aby sa eliminovali a kompenzovali obmedzenia žiaka spôsobené znevýhodňujúcim prostredím, využívanie individuálneho

prístupu;

- včasné riešenie vzdelávacích problémov, využívanie pomoci pedagogického asistenta a iné dostupné možnosti pomoci odborníkov;
- motivovanie a vytváranie podmienok pre žiakov zo SZP a ich rodičov pre pravidelnú dochádzku na vyučovanie;
- príprava aktivít, v ktorých môžu žiaci prejavit' a uplatniť svoje schopnosti;
- nižší počet žiakov triede.

Vzdelávanie žiakov zo SZP sa uskutočňuje v bežných triedach (spoločne s ostatnými žiakmi triedy). V prípade potreby škola môže využiť individuálny vzdelávací program pre konkrétneho žiaka (vypracovaný na jeden, viacero alebo aj všetky predmety). Tento program vypracúva triedny učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom, pedagogickým asistentom, prípadne ďalšími zainteresovanými odbornými pracovníkmi podľa potreby.

8 Charakteristika odboru vzdelávania a jeho dĺžka

Primárne vzdelávanie poskytuje základy všeobecného vzdelania, osvojenie si elementárnej gramotnosti a kompetencií nevyhnutných pre ďalšie vzdelávanie. Formuje a rozvíja charakter žiaka v súlade s etickými hodnotami. Primárne vzdelávanie – prvý stupeň základnej školy tvorí 1. – 4. ročník základnej školy.

9 Forma výchovy a vzdelávania

Výchova a vzdelávanie sa na prvom stupni základnej školy organizuje dennou formou. Denná forma štúdia sa môže uskutočňovať aj ako dištančná:

- v celom rozsahu vzdelávania zabezpečeného školou pre žiakov, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku individuálnym vzdelávaním, preto, že ich zdravotný stav neumožňuje účasť na vzdelávaní v škole,
- v rozsahu podľa rozhodnutia riaditeľa školy pre žiakov, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku podľa individuálneho učebného plánu;
- v rozsahu podľa odporúčania zariadenia poradenstva a prevencie pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí sú vzdelávaní podľa individuálneho vzdelávacieho programu;
- v rozsahu podľa rozhodnutia riaditeľa školy, ministra školstva alebo inej oprávnenej osoby v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu pre všetkých žiakov;
- v rozsahu nevyhnutne potrebnom, najviac však 1 mesiac, z dôvodu havárie v budove školy alebo rekonštrukcie budovy školy.

10 Vyučovací jazyk

Výchova a vzdelávanie sa uskutočňuje v slovenskom jazyku.

11 Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov

Deťom cudzincov, ktoré sa vzdelávajú v základných školách s vyučovacím jazykom slovenským sa zabezpečuje na odstránenie jazykovej bariéry jazykový kurz štátneho jazyka. Počas ich adaptačného obdobia v čase osvojovania si vyučovacieho jazyka sa pri ich hodnotení a klasifikácii odporúča postupovať podľa zákona a metodického pokynu na hodnotenie žiakov základnej školy (§ 55, ods. 5 zákona č. 245/2008 Z. z.; čl. 11 Metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy v znení metodického pokynu č. 40/2021).